

ВІСНИК *української громади в Хорватії* **VJESNIK** *ukrajinske zajednice u Hrvatskoj*

Загреб, 2016 - номер 41

Zagreb, 2016 - broj 41

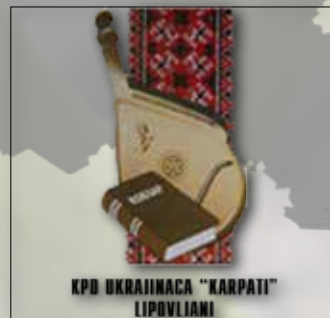


UKRAJINSKI KNJIŽEVNIK IVAN FRANKO

UKRAJINSKA ZAJEDNICA REPUBLIKE HRVATSKE



UKRAJINSKA ZAJEDNICA
GRADA ZAGREBA



KPD UKRAJINACA "KARPATI"
LIPOVLJANI



Izdavač: **Ukrajinska zajednica Republike Hrvatske**
Видавець: **Українська громада Республіки Хорватія**
Remetinečka cesta 79A, 10 000 Zagreb
Tel: 01/370-1939 ; Fax: 01/370-1936
e-mail: ukrajinskazajednica.hr@gmail.com
MB: 2331748 ; OIB: 35971824466
Žiro račun u Hypo Alpe-Adria banci: 2500009-1102188395
Uredništvo Vjesnika: **Svetog Roka 53A, 31 000 Osijek**
Tel: 098/ 1933-288 ; e-mail: vjesnikuz@gmail.com ; ISSN 1847-327X
"Vjesnik" je dvomjesečnik, izlazi šest puta godišnje
Naklada: **1200 primjeraka**
Tisak: **Grafika d.o.o., Strossmayerova 295, 31 000 Osijek**

За видавця: **Микола Застрижний**
За издавача: **Nikola Zastrizni**
Головний редактор: **Оксана Мартинюк**
Glavni urednik: **Oksana Martinjuk**
Редакція: **Борис Гралюк, Михайло Семенюк, Оксана Стурко**
Uredništvo: **Boris Graljuk, Mihajlo Semenjuk, Oksana Sturko**
Лектор хорватської мови: **Нівес Романек**
Lektor hrvatskog jezika: **Nives Romanjek**
Коректор: **Єсенка Муськів**
Korektor: **Jesenka Mišktiv**
Дизайн та комп'ютерна верстка: **Назар Стурко**
Dizajn i kompjuterski prijelom: **Nazar Sturko**

ЗМІСТ - SADRŽAJ

НОВИНИ З ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ ГРОМАДИ РЕСПУБЛІКИ ХОРВАТІЯ

NOVOSTI IZ DJELATNOSTI UKRAJINSKE ZAJEDNICE REPUBLIKE HRVATSKE

- 4 Ukrajinska zajednica Hrvatske održala akcije solidarnosti s Nadijom Savčenko
- 4 Ukrajinska akcija podrške Nadiji Savčenko u centru Zagreba. *Veleposlanstvo Ukrajine u RH*
- 4 Održana 55. sjednica Predsjedništva Ukrajinske zajednice RH. *Oksana Martinjuk*
- 5 Посол України в Хорватії Олександр Левченко провів урочисті збори з керівниками українських організацій Хорватії. *Посольство України в РХ*
- 5 Veleposlanik Ukrajine u Hrvatskoj Oksandr Levčenko održao je u Zagrebu svečanu sjednicu s čelnicima ukrajinskih organizacija. *Veleposlanstvo Ukrajine u RH*
- 5 У греко-католицьких церквах Хорватії вшанували пам'ять героїв Небесної сотні та загиблих українських воїнів. *Посольство України в РХ*
- 5 U grkokatoličkim crkvama diljem Hrvatske počašćena uspomena na heroje Nebeske satnije i poginule ukrajinske vojnike. *Veleposlanstvo Ukrajine u RH*
- 6 2016. godina u Ukrajini posvećena Ivanu Franku. *Boris Graljuk*
- 8 До ювілею Івана Франка. *Тетяна Рамач*
- 8 Prilog o učenju ukrajinskog jezika u Europi na ICTV-ju "Europa uči ukrajinski". *Dijana Dill*
- 9 21 лютого - Міжнародний день рідної мови. *Тетяна Рамач*
- 9 Posjet učenika MŠ Kašina Veleposlanstvu Ukrajine u Republici Hrvatskoj. *Dijana Dill*
- 10 U OŠ "Antun Matija Reljković" Bebrina uspješno realiziran projekt "Živimo u EU". *Oksana Martinjuk*
- 11 У Рісці відзначено річницю встановлення дипломатичних відносин між Україною і Хорватією. *Посольство України в РХ*
- 11 U Rijeci obilježena 24. obljetnica uspostavljanja diplomatskih odnosa između Ukrajine i Republike Hrvatske
- 12 Otvoreno pismo.
- 12 Відкритий лист. *Oljha Kaminska*
- 13 Predavanje o Hrvatima u Galiciji - Studenti na jedan dan. *Lara Marčec*

ВІСТІ ПРО УКРАЇНУ

- 14 Нобелівські лауреати, професори, політики закликають європейських лідерів сприяти звільненню Надії Савченко.
- 14 Марія Савченко записала звернення до українських та іноземних журналістів, яких попросила висвітлювати усю правду про справу її доньки.
- 15 Савченко необхідна госпіталізація - адвокат.
- 15 Українських лікарів до Савченко так і не пустили - Полозов.

З УКРАЇНСЬКИХ ГРОМАД У СВІТІЗ УКРАЇНСЬКИХ ГРОМАД У СВІТІ

- 15 Одна з найвидатніших духовних святинь українців - церква Успіння Пресвятої Богородиці в Дев'ятині потребує допомоги. *о. парох Орел Закалюк*
- 16 Вечір коляди в Пняворі. *с. Теодозія Мостепанюк, ЧСВВ*
- 17 Članovi UKPD "Andrij Peli" iz Šumeća nastupili u Prnjavoru. *Ozana Stasjuk*
- 17 U Lipovljanima održana redovita Godišnja skupština KPD Ukrajinaca "Karpati". *Ivan Semenjuk*

DJELATNOST NAŠIH DRUŠTAVA - ДІЯЛЬНІСТЬ НАШИХ ТОВАРИСТВ

- 18 Božić nacionalnih manjina Grada Zagreba. *Marusja Jurista*
- 19 Aktivnosti UKPD "Taras Ševčenko" iz Kaniže. *Mirjana Has*
- 19 Українські колядки у Вуковарі. *Тетяна Рамач*
- 20 "Ukrajinski bal 2016." u Slavonskom Brodu. *Jasna Bek*
- 21 "Ukrajinska večer" u Lipovljanima. *Ivan Semenjuk*
- 21 U Petrovcima održana "Ukrajinska večer". *Tetjana Ramač*

ZANIMLJIVOSTI

- 22 Природними стежками України.
- 22 Prirodnim stazama Ukrajine. *Tetjana Ramač*
- 23 Ukrajinska narodna pjesma "Ой, не ходи, Грицю"/"Oj, ne hody, Hrycju" (Oj ne idi Hrycju). *Jesenka Mišktiv*
- 24 Prvi mobitel izumio Martin Cooper, američki inženjer ukrajinskog podrijetla. *Olesja Martinjuk*
- 25 Čornobyjska nesreća, 30. obljetnica - posljedice. *Sergej Burda*

POVIJESNE LIČNOSTI UKRAJINE

- 27 Oksandr Arhypenko. *Sergej Burda*
- 29 Spomenici i mjesta poginulih hrvatskih vojnika u Prvom svjetskom ratu na prostoru zapadne Ukrajine. *Boris Graljuk*

MEDIJI O UKRAJINI

- 31 Zahtjevi za oslobađanje Savčenko sve glasniji. *Elizabeta Gojan/HRT*

Ukrajinska zajednica Hrvatske održala akcije solidarnosti s Nadijom Savčenko

Ukrajinska zajednica Hrvatske održala je 9. ožujka 2016. godine na glavnom trgu Zagreba akciju solidarnosti s Nadijom Savčenko. Aktivisti su se fotografirali držeći u rukama plakate sa zahtjevom za oslobođenje ukrajinske heroine protiv

koje se u Rusiji vodi montirani sudski proces.

Uvečer istog dana u Zagrebu je održana svečana manifestacija nacionalne manjine povodom obljetnice rođenja velikog ukrajinskog pjesnika Tarasa Ševčenka na kojoj je velika

pažnja također bila posvećena sudbini Nadije Savčenko. O njenom podvigu je govorio Veleposlanik Ukrajine u Republici Hrvatskoj Oleksandr Levčenko.

Na kraju manifestacije svi prisutni su proveli foto akciju za podršku Nadiji.

Ukrajinska akcija podrške Nadiji Savčenko u centru Zagreba

U centru hrvatskog glavnog grada na Trgu Bana Jelačića 12. ožujka 2016. godine održana je još jedna akcija za oslobođenje Nadije Savčenko iz ruskog zarobljeništva. Više od 30 predstavnika ukrajinske zajednice Zagreba i hrvatski prijatelji izašli su na trg držeći u rukama plakate s fotografijom ukrajinske heroine i napisom «Free Nadiya Savchenko». To je bila već peta takva akcija koju je ukrajinska nacionalna manjina održala u Hrvatskoj tijekom ovog tjedna.

Veleposlanstvo Ukrajine u RH



Održana 55. sjednica Predsjedništva Ukrajinske zajednice RH

Uručena visoka nagrada Svjetskog Kongresa Ukrajinaca



● Nikola Zastrižni predaje medalju Željku Hasu

U Slavonskom Brodu je 27. veljače 2016. godine održana 55. sjednica Predsjedništva Ukrajinske zajednice Republike Hrvatske. Nazočne je pozdravio i otvorio sjednicu predsjednik Ukrajinske zajednice RH, Nikola Zastrižni. Dobrodošlicu gostima zaželio je i domaćin, predsjednik Ukrajinskog kulturno-prosvjetnog društva "Ukraina" iz Slavenskog Broda Vlado Karešin.

Sjednicu je vodio predsjednik Ukra-

jinske zajednice RH Nikola Zastrižni koji je naglasio da je ova sjednica organizirana s ciljem razmatranja prijedloga za godišnju Izvještajno-izbornu Skupštinu Ukrajinske zajednice Republike Hrvatske te usvajanja izvješća o radu i financijskom poslovanju Ukrajinske zajednice RH u 2015. godini.

Sjednica je bila okrunjena i lijepim iznenađenjem. Naime, Nikola Zastrižni je u ime Svjetskog Kongresa Ukrajinaca (SKU) svečano uručio jubilaru medalju - "200 godina od

rođenja Tarasa Ševčenka" predsjedniku Ukrajinskog kulturno-prosvjetnog društva "Taras Ševčenko" iz Kaniže Željku Hasu za značajan doprinos popularizaciji nacionalne baštine i promoviranje stvaralaštva Tarasa Ševčenka izvan Ukrajine.

Na adresu Komisije SKU stiglo je oko 90 prijedloga za nagradu iz različitih zemalja svijeta. Nagrađeni su pisci, slikari, arhitekti, kipari i oni koji dugi niz godina njeguju i promoviraju bogatstvo ukrajinske kulture i jezika.

Gospodin Željko Has je osnivač, dugogodišnji predsjednik i voditelj plesnih skupina Ukrajinskog kulturno-prosvjetnog društva "Taras Ševčenko" - Kaniža koje je danas među najboljim ukrajinskim udrugama u Republici Hrvatskoj. Dugogodišnji je organizator manifestacije posvećene Tarasu Ševčenku "Tuđemu se učite i svoga se ne stidite", a u sklopu ove manifestacije održava se književno-glazbena večer poezije i pjesama Tarasa Ševčenka. Gospodin Željko Has jedan je od organizatora i pokrovitelja nastave njegovanja ukrajinskog jezika i kulture u školi.

Svi su nazočni s velikim oduševljenjem čestitali Željku Hasu na nagradi koju je zaslužio dobio.

Oksana Martinjuk

Посол України в Хорватії Олександр Левченко провів урочисті збори з керівниками українських організацій Хорватії



18 лютого 2016 року Посол України в Республіці Хорватія Олександр Левченко провів урочисті збори з керівниками українських громадських організацій Хорватії з нагоди 2-ої річниці Революції Гідності. Зустріч розпочали хвилиною мовчання, вшановуючи пам'ять героїв Небесної Сотні.

Посол поінформував про стан справ в Україні, подякував громаді за активну і наполегливу працю з підтримки української справи, окремо наголосив на важливості поширення української культури в РХ та залученні більшої кількості дітей до вивчення української мови в хорватських школах. Також присутні розглянули питання функціонування українських товариств Хорватії.

Посольство України в РХ

Veleposlanik Ukrajine u Hrvatskoj Oлександр Levčenko održao je u Zagrebu svečanu sjednicu s čelnicima ukrajinskih organizacija

18. veljače 2016. godine veleposlanik Ukrajine u Hrvatskoj Oлександр Levčenko održao je svečanu sjednicu s čelnicima ukrajinskih organizacija u Hrvatskoj.

Sastanak se započeo obilježavanjem

spomena Nebeske satnije minutom šutnje. Veleposlanik informirao je o situaciji u Ukrajini, zahvalio pripadnicima Ukrajinske manjine na aktivnom radu glede promoviranja ukrajinske kulture te posebno je naglasio na važnosti

uključivanja djece u izučavanje ukrajinskog jezika u hrvatskim školama. Također, sudionici su razmotrili pitanja funkcioniranja ukrajinskih organizacija u Hrvatskoj.

Veleposlanstvo Ukrajine u RH

У греко-католицьких церквах Хорватії вшанували пам'ять героїв Небесної сотні та загиблих українських воїнів



У греко-католицьких церквах Хорватії вшанували пам'ять героїв Небесної сотні та загиблих українських воїнів.

Під час недільної відправи 21 лютого 2016 р. у греко-католицьких церквах Хорватії віряни з української та русинської національної меншини вшанували пам'ять героїв Небесної сотні та українських воїнів, загиблих у боротьбі з російським агресором на Донбасі. Поминальні служби відбулися у містах Славонський Брод, Осіек, Вуковар та в селах Канижа і Липовляни.

Посольство України в РХ

U grkokatoličkim crkvama diljem Hrvatske počašćena uspomena na heroje Nebeske satnije i poginule ukrajinske vojnike

U grkokatoličkim crkvama diljem Hrvatske počašćena uspomena na heroje Nebeske satnije i poginule ukrajinske vojnike. Za vrijeme nedjeljnog bogoslužja 21. veljače 2016. godine u

grkokatoličkim crkvama diljem Hrvatske vjernici iz ukrajinske nacionalne manjine počastili su uspomenu na heroje Nebeske satnije i ukrajinske vojnike poginule u borbi protiv ruske agresije u Donbasu.

Zadušnice su održane u Slavenskom Brodu, Osijeku, Vukovaru, Kaniži i Lipovljanima.

Veleposlanstvo Ukrajine u RH

2016. godina u Ukrajini posvećena Ivanu Franku

Iz najranijih članaka i rasprava u hrvatskim tiskovinama o Ivanu Franku, velikom ukrajinskom pjesniku i književniku, etnografu, državotvornom misliocu



27. kolovoza 1856. - +28. lipnja 1916.

Ove, 2016. godine u Ukrajini i cijelom svijetu gdje živi brojna ukrajinska dijaspora obilježavat će se dvije obljetnice: 160 godina od rođenja i 100 godina od smrti Ivana Franka, jednog od najvećih ličnosti ukrajinskog naroda, književnika, pjesnika, prevoditelja, etnografa, društvenog i političkog djelatnika.

Ivan Franko je pred kraj svoga života u dva navrata boravio u Hrvatskoj na liječenju: u Lipiku 1908., a godinu dana kasnije, 1909. u Lovranu. Godine 2011. na uspomenu na boravak Ivana Franka u Lipiku, u lipičkom lječilišnom parku podignuto je spomen-poprse. (Napomena: Spomenik je podiglo Veleposlanstvo Ukrajine u R Hrvatskoj uz potporu uprave Lječilišta i grada Lipika. Kameno poprse Ivana Franka u Lipiku izradio je akademski kipar Konstjantyn Dobrjanskij iz Kyjiva)

U povodu 155. obljetnice rođenja Ivana Franka, u Zagrebu je 2012. godine tiskan prijevod ukrajinskog povjesničara - frankologa Volodymyra Galyka Ivan Franko i hrvatska kulturna baština u kojem je sublimirana dostignuta razina materije na koju upućuje naslov autora, uz prigodne tekstove urednika i predgovarača. Posebna vrijednost ovoga rada, uz potenciranje uloge Vatroslava Jagića na intelektualno-znanstveno pozicioniranje ukrajinskog književnika i znanstvenika je dokumentirani boravak i literarna djelatnost Ivana Franka na liječenju u Hrvatskoj, Slavoniji - Lipiku i Hrvatskom Primorju - Lovranu.

Poslije Ruske trijce; Markijana Šaškevčyča, Jakova Holovackog i Ivana Vahylevyča, koji su (uz pomoć nekih hrvatskih i srpskih nacionalnih preporoditelja), prvi otvorili prozor zapadne Ukrajine prema Hrvatskoj, prije svega Halyčyne, a s njom i Bukovyne i Zakarpattja (Napomena: B Graljuk / Z. Zlodi; Rusalka Dnjistrova Prva knjiga na

ukrajinskom jeziku u Hrvatskoj, Zagreb 2011.), Ivan Franko će biti ona osoba iz tadašnjih zapadno-ukrajinskih zemalja koja je svojim genijem privukla na sebe i ujedno na opće-ukrajinsku tematiku najveću pozornost ondašnje svekolike slavenske javnosti, pa tako i Hrvatske.

Velika obljetnica stogodišnjice rođenja Ivana Franka, osim jubilarnog karaktera, dobra je prigoda za nešto bolje upoznavanje prisutnosti ovog ukrajinskog velikana misli i pera u Hrvatskoj. U tom duhu ovaj prilog nadopunjuje poznavanje imena i djela Ivana Franka na hrvatskom prostoru u njegovoj najranijoj fazi kroz do sada neafirmirane priloge u hrvatskim tiskovinama iz pera vodećih hrvatskih slavista, etnologa i povjesničara.

Ilustrovani list, Zagreb, 24. lipnja 1916. g nekrolog u povodu smrti Ivana Franka



● Portret Ivana Franka, 1916.g., iz zagrebačkog Ilustrovanog lista

Hrvatski tjedni magazin Ilustrovani list tijekom Prvog svjetskog rata (1914.-1918.g.) bio je jedan od glavnih izvještača o događanjima na svim frontama a posebno s jugoistočnog - srpskog, sjeveroistočnog - ruskog i jugozapadnog - talijanskog ratišta, gdje su ratovali i ginuli i hrvatski vojnici. Osim uspješnih, dramatičnih i tragičnih tekstualnih i ilustriranih prikaza pojedinih ratnih epizoda, opisa i sudbina pojedinih vojnika ili časnika, među različitim ostalim temama iz zemlje i cijelog svijeta, značajno mjesto u pojedinim brojevima magazina zauzima tematika o krajevima, selima i gradovima i običnim ljudima Halyčyne, Zakarpattja, Bukovyne, Volynji, o Sičovima strilcima, suradnji domicilnog stanovništva s hrvatskom vojskom ali i teškim stradanjima od strane vojne vlasti a posebno mađarskih. Izvještači s fronte u više navrata iskazuju velike simpatije prema ukrajinskom narodu i govore o znakovitoj sličnosti hrvatskog i zapadnoukrajinskog jezika, mnoštvu identičnih toponima, sličnosti narodnog

graditeljstva, pjesama i običaja. Posebno je s velikim uvažavanjem informirana hrvatska čitalačka javnost na fronti i u Hrvatskoj o odnosu ruske okupatorske vojske prema domicilnom pretežno grkokatoličkom stanovništvu, svećenstvu i redovništvu, o odvođenju mitropolita ukrajinske grkokatoličke crkve grofa Andreja Šeptyckog u rusko zarobljeništvo i njegovu značaju među svjetskim velikanima svoga vremena.

Kada je umro Ivan Franko, najznačajniji ukrajinski književnik iz zapadne Ukrajine, Ilustrovani list je objavio nekrolog priloživši njegov portret:

Ukrajinski pjesnik Ivan Franko

Dne 29. svibnja umro je u Lavovu najznatniji ukrajinski pjesnik sadašnjosti dr. Ivan Franko u 66. godini života. Kao sin maloposjednika u Nahujawiczi (kotar Drohobycz), svršio je Franko uz veliko odricanje gimnaziju, a onda je studirao na lavovskom sveučilištu, gdje je postigao doktorat filozofije. Književnim je radom započeo već kao 19-godišnji djak. Pisao je naizmjenice ukrajinskim i poljačkim jezikom, kasnije i njemačkim divne novele iz seljačkog i radničkog života kao i veoma mnogo pjesama. Veća mu je pripovijest izašla pod natpisom "U ponoru" i to njemački. Izvrsno je prevodio strana djela na ukrajinski, primjerice Goetheova "Fausta", pa Byronova "Kaina". Za mlađih se je dana živahno bavio žurnalistikom i uređivao više ukrajinskih časopisa agrarno-socijalističkog pravca. Dr. Franko je bio prvi vjesnik socijalističkih ideja u ukrajinskom narodu, nu u zreloj je dobi zastupao mišljenje, da je obitelj temelj države. Njegova agitatorska djelatnost dovede ga opetovano u tamnicu.

U kasnijim se je godinama uz književni rad bavio samo još nacionalnom agitacijom. Njegov će gubitak Ukrajinci teško osjećati, jer je on bio jedan od najvećih njihovih pisatelja, a bez sumnje najveći u sadašnjosti, navlastito bio liričar. (Napomena: Ilustrovani list, br.26., Zagreb 1916., str. 615.)

Narodoznanac (etnolog) Antun Radić o djelu Volodymyra Hnatjuka i Ivana Franka

Antun Radić je jedna od vodećih hrvatskih ličnosti iz hrvatskog znanstvenog i političkog kruga prelaza XIX./XX. st. (*Trebarjevo Desno, 11. VI. - 1868. - + Zagreb, 10. II. 1919.). Njega se smatra rodonačelnikom hrvatskog narodoznanstva ili etnologije.

On je i prvi koji je preko Zbornika za narodni život i običaje južnih Slavena, kojeg je pokrenuo i uređivao u izdanju Jugoslavenske akademije znanosti i um-



jetnosti, upoznao hrvatsku znanstvenu i širu javnost s imenima nekih vodećih državotvornih ukrajinskih mislilaca i znanstvenika XIX. st. poput Myhajla Drahomanova, Volodymyra Hnatjuka i drugih a posebno s imenom i prvim djelima Ivana Franka.

Baveći se među prvim u Hrvatskoj analitičkom komparacijom običaja u slavenskih naroda Antun Radić u Zborniku za narodni život i običaje Južnih Slavena, u svesku II., 1897., na str. 462.-509. izvještava o izlasku iz tiska III. toma "Etnohrafyčnogo zbirnyka" u izdanju "Naukovoho tovarystva imeni Ševčenka" i u njemu "Etnohrafyčni materijaly z uhorskoj Rusy" koje je prikupio i objavio u Ljvivu ukrajinski etnolog Volodymyr Hnatjuk te iste 1897.g.

Obradujući ovo Hnatjukovo idanje na više stranica Akademijinog Zbornika za narodni život, A. Radić ukazuje da je "neke paralele dodao dr. Ivan Franko" te daje ocjenu i zaključak; "Ovo je, što mi znamo, u novije vrijeme, jedna od najboljih i najbogatijih zbiraka slavjanskih narodnih pripovjedača".

U svesku IV. ovog Zbornika, na strani 151.-160., (Zagreb 1899.), čitatelje se upoznaje s Pripovjetkom o jednorogoj Ivana Franka i njezinoj bugarskoj varijanti objavljenoj u Sofiji u "Sbornyku" br. XIII., 1898.g.

Poznato je da je Ivan Franko dobivao neka hrvatska izdanja pa tako i Radićev Zbornik za narodni život i običaje. Prema izdanjima iz Ljviva i cijelom nizu zapažanja zasigurno su ova dva nacionalna velikana, Ukrajinac Ivan Franko i Hrvat Antun Radić na neki način osobno kontaktirali. Na koji način tek bi trebalo utvrditi kroz istraživanje Radićeve arhivske ostavštine u Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti ili Hrvatskom državnom arhivu.

O razini upućenosti i stajalištu Antuna

Radića o nacionalnom kretanju u zapadnoukrajinskim zemljama t.j. o rusinsko-ukrajinskom pitanju i njegovom artikuliranju pod austrijskom i mađarskom krunom i poljskoj i mađarskoj dominaciji na prijelazu XIX./XX. stoljeće vidljivo je u eseju objavljenom u Zagrebu 1898.g u Zborniku za narodni život i običaje pod nazivom Rusinsko sveučilište. U tom radu Antun Radić je u Hrvatskoj prvi koji umjesto do tadašnjeg nazivanja zapadnoukrajinskih Rusina, Rušnjak, Rusnjaci, Rusnaky, Rusyny, Malorosy, Malorusi..., preuzima od tadašnje zapadnoukrajinske inteligencije i propagira nacionalno ime i naziv; Ukrajinac, ukrajinski narod, ukrajinski jezik, Ukrajina.

Antun Radić je to dobro izučio, znao i prenosio svakako pod velikim utjecajem Ivana Franka.

Antun Radić Rusinsko sveučilište

U drugoj polovici naše carevine, Austriji, živi osam naroda, i to pet slavenskih, naime: Česi, Poljaci, Rušnjaci, Hrvati i Srbi, pa Slovenci, za tim Niemci, Talijani i Rumuni. Svi ovi narodi imaju pučke i srednje škole, t.j. sveučilište, imaju samo oni, kojih ima mnogo, a to su Niemci, Poljaci i Česi. Prvi su iza ovih po broju Rušnjaci, ali oni nemaju posebnoga svoga sveučilišta, a nemaju ga ni Hrvati ni Srbi, ni Slovenci, ni Talijani, ni Rumuni. Zato se lako razumije, što se i ovi narodi bore, da dobiju svoje sveučilište, pa je ta borba jedno od najvažnijih pitanja u životu ovih naroda. Hrvati i Srbi (to su Hrvati u Dalmaciji i Istri i nešto Srba, oko 80.000, u Dalmaciji) ne zahtijevaju posebnoga sveučilišta, jer to sveučilište ne bi imalo dosta djaka, nego traže, da mogu slobodno polaziti sveučilišne nauke u Zagrebu i da im se priznađu ispiti, koje polože na hrvatskom sveučilištu u Zagrebu. A ni Slovenci se baš ne bore za posebno svoje sveučilište, nego bi i oni bili, valjda, zadovoljni, kad bi im se priznali ispiti, koje polože na zagrebačkom sveučilištu, u kojem bi trebalo postaviti i Slovence za profesore. Jedino, ako bi Talijani u Primorju dobili posebno svoje sveučilište, onda bi i Slovenci zahtijevali svoje. Do sada, Talijani nemaju doduše svojega sveučilišta, ali mogu na njemačkim sveučilištima u Beču, Gracu i Innsbuku polagati ispite u talijanskom jeziku. Rumuni, kojih u Austriji ima oko 200.000, ne mogu tražiti posebnoga sveučilišta (To bi im više trebalo i bolje pristajalo u Ugarskoj, gdje ih ima oko tri milijuna, ali tu se ne usudjuju ni misliti na to.) I tako je u Austriji najvažnije pitanje - rusinsko sveučilište.

Rusina ima u carevini oko četiri milijuna. Živu u Galiciji, i to u iztočnom dielu (bliže Rusiji), i u Bukovini. U Galiciji imaju prvu riječ Poljaci, i Rusini se jako tuže na vladu poljske gospode, te je borba između Rusina i Poljaka vrlo žestoka.

Ipak su Rusini postigli to, da su na poljskim sveučilištima u Krakovu i Lavovu dobili do sada 11 svojih profesora, a na njemačkom sveučilištu u Černovicah u Bukovini imaju bogoslovno sveučilište (fakultet) imaju i 15 srednjih škola (real-ka i gimnazija) i oko 3.000 pučkih škola. Još im treba samo posebno sveučilište, jer se poljski i rusinski djaci na sveučilištima u Krakovu i Lavovu nikako ne mogu slagati.

Borba za ovo sveučilište vodi se već više godina, a ove će godine, čini se, biti dovršena, i to po želji Rusina. Baš naime ovih dana bili su rusinski zastupnici u bečkom saboru započeli obstrukciju, ali su od nje odustali, jer im je obećano, da će dobiti sveučilište, a i sam cesar ih je u posebnom pismu na ministra predsjednika pohvalio.

I tako će opet jedan slavenski narod dobiti jedno ognjište prosvjete i znanja.

Još je potrebno kazati, da "Rusina" ima u Rusiji, i to skoro deset puta više (t.j. oko 30 milijuna). U Rusiji se dakako zovu ti Rusini prosto Rusi, kao što se zovu i u Austriji. Naziv "Rusini" zapravo ne valja, kao što ne bi valjalo, kad bi tko govorio "Srbijani" mjesto Srbi. Jedan je čovjek, koji Ruski govori, Rusin, a svi su Rusi (kako je jedan Srbini, a više njih Srbi). Ime "Rusini" ili "Ruteni" (kako kažu i pišu Niemci) upotrebljava se za razliku od Rusa u Rusiji. Ali kako je naziv "Rusini" kako smo rekli, nepravilan i zapravo nakaza, upotreblja se i naziv "Ukrajinci" jer se je negda ciela domovina svij južnih Rusa zvala Ukrajina, a bila je negda svoja i slobodna, dok su u njoj vladali kozaci (konjanici) i njihovi hetmani, sve tamo do velikih turskih ratova. Kasnije su se Ukrajinci složili s Litavcima, a s njima zajedno došli u zajednicu sa velikom za onda i moćnom državom Poljskom. Kad je Poljska (prije 130 godina) podijeljena, došla je Ukrajina većim dielom pod Rusiju, a manji dio (Galicija i Lodomeria) pod Austriju. U Rusiji se ne smiju Ukrajinci ni maknuti, a u Austriji evo dobivaju sveučilište. Dakako, da i u Rusiji imaju i to u Kyjivu (to je glavni grad ukrajinski) sveučilište, u kojem se nauča ruskim jezikom, "pa što onda treba Ukrajincima drugo sveučilište, kad Ukrajinci govore ruski?" Tako kažu Rusi u Rusiji. I to je doduše istina, da je mala razlika između velikoruskoga i maloruskoga (ili ukrajinskoga) jezika, ali se treba sjetiti, da između hrvatskoga i srbskoga jezika nema nikakve razlike, pa ipak Hrvati imaju svoje, a Srbi svoje sveučilište... Nije sve ni jezik, nego treba gledati na misao, duh, volju... (Napomena: Dr Antun Radić, *Sabrana djela I., Seljačka sloga*, Zagreb 1934. ured. Dr Vladko Maček i Rudolf Herceg. Izvorni tekst je objavljen u časopisu "Dom" broj 18., Zagreb, 1912.)

Pripremio: Boris Graljuk

До ювілею Івана Франка

Казковий світ у творах Івана Франка / Проект Лис Микита з усього світу



● Анжела Сімеунович

Великий внесок в українську дитячу літературу зробив Іван Франко, поет, прозаїк, публіцист, 160 років від дня народження якого ми відзначаємо у цьому році.

Він знав безліч народних казок, байок, пісень і залюбки оповідав їх дітям. Дуже любив розповідати про звірів і представляти їх як мислячих

істот, що живуть майже людським життям.

Іван Франко створив збірку казок під назвою "Коли ще звірі говорили". Серед них казка - "Фарбований лис" та "Лис Микита". Світ казок Івана Франка - чарівний і неповторний і мандрувати його стежками цікаво і повчально. Створюючи казки, письменник сподівався, що вони прийдуться дітям до смаку, розбудять їх фантазію, викличуть сміх і роздуми, спонукатимуть пильніше придивлятися до життя, до рідної природи.

У казках про тварин, змальовуючи поведінку персонажів, Іван Франко схвалював або засуджував риси, притаманні людям. Сміючись, з хитрого, зарозумілого Фарбованого Лиса, який постраждав від власного обману, автор висміює тим самим, користолюбних, нечесних, хвалькуватих людей. А от Лис Микита - персонаж розсудливий, господарський, запасливий, а також віджважний, хитрий, підступний та шахраюватий, схильний погузувати з ворогів.

Саме цей персонаж казки Франка взяли за основу свого проекту працівники Міжнародного інституту освіти, культури та зв'язків з

діаспорою. З метою популяризації творчості Івана Франка та з нагоди 160-річчя із дня народження поета, МІОК запланувало зняти відео-ролик "Лис Микита з цілого світу". У проекті приймуть участь українські діти з тридцяти країн світу. Вони прочитають фрагменти з поеми І. Франка, записані на відео, які буде змонтовано у цілісний фільм. Цей відеоролик буде широко розповсюджений, презентуватиметься у посольствах країн світу, де проживає українська діаспора, телеканалах України і світу та на інтернет-ресурсах.

Українців Хорватії в цьому проекті представила учениця Вуковарської школи ім. Ніколи Андрича, яка вивчає українську мову та культуру по моделю "Ц" у Петрівцях, Анжела Сімеунович. Ця чорноброва, талановита дівчина не тільки вивчає рідну мову в школі, вона також і активний член Українського культурно-просвітнього товариства ім. Івана Франка у Вуковарі. Саме тому дівчина з великим задоволенням та відповідальністю погодилася взяти участь у цьому проекті.

Вітаємо маленьку українку з початком творчої діяльності і бажаємо їй успіхів у вивченні рідної мови.

Тетяна Рамач

Prilog o učenju ukrajinskog jezika u Europi na ICTV-ju "Europa uči ukrajinski"



"Europa uči ukrajinski" - naziv je reportaže o učenju ukrajinskog jezika u Europi, odnosno Hrvatskoj. Naime, 8. prosinca reporter ukrajinske televizijske kuće ICTV, Andriy Hetman i snimatelj Volodymyr Kovalenko prisustvovali su satu ukrajinskog jezika u OŠ Vugrovec - Kašina. ICTV snimio je i emitirao

nekoliko reportaža o Hrvatskoj, a većina njih bavila se temama iskustva rata u RH. Reportaža u kojoj su predstavljeni učenici govori o porastu zanimanja Hrvata za učenje ukrajinskog jezika kao i interesa za ukrajinske teme općenito. Učenici su održali sat Upoznavanja ukrajinskog jezika i kulture pred kamerama.

U drugom dijelu reportaže dr. sc. Tetjana Fuderer predstavila je Katedru za ukrajinski jezik i književnost na FFZG-u u Zagrebu na kojoj se školuju budući ukrajinisti. Reportaža je prikazana 22. prosinca 2016., a može se pogledati i na internetskim stranicama emisije Fakty.

Dijana Dill

21 лютого – Міжнародний день рідної мови

*Слово рідне, мово рідна!
Ти - велична і проста.
Ти - стара і вічно нова.
Ти - могутня, рідна мово!
Мова - пісня колискова.
Мова - матері уста.
І. Багряний*



21 лютого відзначається Міжнародний день рідної мови. Це відносно молоде свято - до календарів усього світу воно ввійшло тільки у 1999 році. Міжнародний день рідної мови був започаткований, щоб вшанувати пам'ять загиблих захисників бенгальської мови в Бангладеші. 21 лютого 1952 року влада жорстоко придушила демонстрацію протесту проти урядової заборони на використання в країні бенгальської мови.

Відзначенням цього дня ЮНЕСКО хотіло привернути увагу світової спільноти до безправного становища поневолених народів, у яких гнобителі намагаються відібрати рідну мову. Оскільки з 6000 розмовних мов світу близько половини загрожує зникненню, ЮНЕСКО прагне підтримувати мову як ознаку культурної приналежності особи. День рідної мови відзначає кожна культурна людина, яка усвідомлює, що мова є безцінним надбанням людства.

Визнання й пошана всіх мов є ключем до збереження миру. Кожна мова самобутня. Вона має власні вислови, які відображають менталітет і звичаї народу. Так само, як і наші

імена, ми отримуємо рідну мову від нашої матері у дитинстві. Вона формує нашу свідомість, просочує закладеною в ній культурою.

“Поки жива мова народна в устах народу, до того часу живий і народ”.

21 лютого 2002 року Президент України підписав розпорядження про відзначення Міжнародного дня рідної мови в Україні.

Як море починається з річки, так українське слово - з писемності. Наше слово набирало сили на пергаментях Нестора -Літописця, шліфувалося у творах Григорія Сковороди, Івана Мазепи, поглиблювалось під пером Івана Котляревського, особливо Тараса Шевченка, удосконалювалося пізніше І. Нечуй - Левицьким, П.Мирним, Л.Українкою та багатьма іншими видатними українцями.

Слово рідне! Мабуть, не було жодного видатного письменника, який би від усього свого людського серця не висловив любові до рідної мови і своєї тривоги за її долю, який би не покладав на неї найбільших надій, бо долю свого народу в майбутньому бачив невіддільно від долі рідної мови.

Сучасний світ знає, що державність мови є універсальною формою

об'єднання людей в одне ціле, в один народ. Це важливий чинник самовизначення нації, надійна основа розвитку країни.

Українською мовою розмовляють у світі близько 45 млн. чоловіків, володіють нею як другою мовою спілкування ще близько 15 млн. чоловік. Це забезпечує українській мові 26 місце серед 6000 мов за поширеністю в світі. Українська мова зайняла III місце на конкурсі краси мов у 1934 році. На Міжнародному лінгвістичному конгресі українську мову визнано однією з наймиліозвучніших мов світу. Українська мова - найбагатша в світі! У словнику української мови налічується більше 200 тисяч слів. Українська мова - одна з наймелодійніших і наймиліозвучніших мов у світі. Українською мовою розмовляють, говорять, балакають, оповідають, кажуть, гомонять, лепечуть, белькотять, мовлять оточуючи нас люди. У якій мові є ще така багата емоційно-психологічна лексика?

Шануйте і любіть рідну мову, піклуйтеся про неї, захищайте, розкривайте для себе її велич і могутню силу. Збережіть в усій красі для себе й наступних поколінь мову, якою розмовляли діди та прадіди, а матері та бабусі співали колискові.

Бережімо рідне слово, бо в ньому не тільки гомін лісів, переливи струмків, шепіт трав, а й високий дух прашурів, сила нашого сьогодення і поступ майбутній. Живи українська мова, мова колискова!

Підготувала: Тетяна Рамач

Posjet učenika MŠ Kašina Veleposlanstvu Ukrajine u Republici Hrvatskoj



Prigodom posjete OŠ Vugrovec - Kašina prije nekoliko mjeseci, veleposlanik Ukrajine u RH, Oleksandr Levčenko, pozvao je učenike MŠ Kašina koji pohađaju izvannastavnu aktivnost Upoznavanje ukrajinske kulture i

jezika u posjet Veleposlanstvu.

8. veljače 2016. učenici su se u pratnji svoje učiteljice Dijane Dill, gospođe Viktorije Roginić Kolesan, ravnateljice Vladimira Vugera te stručne službe škole

- gospođa Abinun i Vojnović, uputili ka Voćarskoj ulici. Susret s veleposlanikom je bio srdačan i veseo. Gospodin Levčenko objasnio je djeci koja su zaduženja i uloge veleposlanstva i konzulata te je naglasio kakve kvalitete diplomat treba imati. Učenici su s veleposlanikom porazgovarali i o ostalim temama vezanim uz Ukrajinu. Učenici su veleposlaniku otpjevali pjesmu “Vseodno” iz popularnog crtića Frozen te su se najmlađe članice odjenule u Elsinе kostime, što je bilo prigodno dan pred maskare pa su se tom prigodom zasladi i krafnama. Veleposlanik je od nas primio uokviren kolaž fotografija s dosadašnjim susretima te dres zagrebačkog Dinama, te se učenicima povjerio da i on navija za Dinamo, ali onaj kyjivski. Školarci se raduju skorašnjem budućem susretu!

Dijana Dill

U OŠ "Antun Matija Reljković" Bebrina uspješno realiziran projekt "Živimo u EU"

Pored Hrvatske, Njemačke i Velike Britanije predstavljena je i Ukrajina



U Osnovnoj školi "Antun Matija Reljković" - Bebrina svake godine na vrlo zanimljiv način se održava Tjedan lijepih riječi. Ove godine odabrana je tema "Živimo u EU". Svaki razred dobio je određenu državu koju je temeljito proučavao cijeli tjedan počevši

2016. godine. Na početku programa učenici su pozdravili goste, učitelje i svoje vršnjake na četiri jezika koja se uče na nastavi u školi - hrvatskom, engleskom, njemačkom i ukrajinskom. Školari koji su uputili pozdrav na različim jezicima bili su i prigodno obučeni u nošnje



od jezika, kulture, nošnje, zemljopisa, povijesti, književnosti, sporta do običaja, kuhinje, poznatih ličnosti, zanimljivosti...

Peti razredi usavršavali su znanja o svojoj domovini Hrvatskoj, šesti su proučavali Veliku Britaniju, sedmi - Njemačku, dok su osmaši dobili zadatak predstaviti Ukrajinu, jer najdulje od svih izučavaju ukrajinski jezik i kulturu po modelu C. Svaki razred imao je zadatak ukasiti učionicu u stilu zadane države. Bili su to plakati, simboli država, lutke obučene u nošnje, portreti pisaca, sportaša, političara i puno drugih zanimljivih stvari.

Rezultat radnog tjedna predstavljen je na završnom koncertu u petak, 4. ožujka

predstavljenih zemalja. Uslijedio je program koji je oduševio prisutne. Svaka država bila je prezentirana s najbolje strane, prikazano je bogatstvo i posebnost svake države. Učenici su pjevali hrvatske domoljubne pjesme, ponosno recitali o Lijepoj našoj, prezentirali bogatu hrvatsku baštinu, glumili političare. Bila je tu i kraljevska obitelj - The Royal Family - kraljica Elizabeta, prinčevi William i Harry, Williamova supruga Kate. Oduševio je publiku Harry Potter koji je na engleskom jeziku napamet ispričao mnoštvo zanimljivih činjenica o Velikoj Britaniji, Irskoj, Engleskoj, Škotskoj i Walesu. Na sceni su se pojavili i likovi iz poznatih bajki braće Grimm.

Ukrajina je bila predstavljena Pozdravnim plesom, s kruhom na ukrajinskom vezenom ručniku kao izrazito gostoljubiva i miroljubiva zemlja. Učenici su izveli i atraktivni ukrajinski ples "Hopak" koji je svojim glazbenim ritmom i plesnim figurama zainteresirao nazočne. Publika je bila oduševljena i izvedbom pjesme na ukrajinskom jeziku "Nad zemljom je magla". Na projektorskom platnu bio je prikazan prijevod pjesme s odgovarajućim fotografijama i slikama, što nije ostavilo ravnodušnim nikoga. Program prijevoda pjesme režirao je i pripremio učenik sedmog razreda Domagoj Koropatnicki. Učenici su kroz pjesmu poslali poruke političarima cijeloga svijeta: "Zauvijek zaustavite sve ratove na svijetu! Ne ubijajte sinove tvoje, zemljo, sinove!"

Velikom aplauzom bio je nagrađen ples "Golubica" kao završna točka predstavljanja Ukrajine.

Programom je bila oduševljena i predstavnica Veleposlanstva Ukrajine u RH gđa Vita Holets koja je srdačno pozdravila sudionike i poklonila knjige učenicima koji izučavaju ukrajinski jezik u školi. Goste je pozdravila i pohvalila trud sudionika ravnateljica škole Marija Rosandić.



● Predstavnik Veleposlanstva Ukrajine u RH, Vita Holets

Nakon programa roditelji su u narodnim nošnjama prezentirali bogatstvo tradicionalne hrvatske kuhinje koju su degustirali gosti.

Projekt je bio uspješno realiziran zahvaljujući lijepoj suradnji učenika, učitelja i roditelja. Veliku pomoć u organizaciji prezentacije Ukrajine učenici i učitelji dobili su od ukrajinskih udruga koje djeluju u Šumeću i Kaniži, posebno su pomagali Željko i Mirjana Has te Darko i Miroslava Karamazan. Neprocjenjiva je uvijek i podrška roditelja djece koji pohađaju nastavu ukrajinskog jezika po modelu C.

Školski projekt medijski je popraćen.

Oksana Martinjuk

У Рісці відзначено річницю встановлення дипломатичних відносин між Україною і Хорватією



● Ольга Камінська та ансамбль "Оберіг"

19 лютого 2016 року в місті Рієка було урочисто відзначено 24-у річницю встановлення дипломатичних відносин між Україною і Хорватією. Свято

відкрили Посол України в Республіці Хорватія Олександр Левченко, колишній президент Хорватії, голова Хорватсько-українського товариства дружби Степан Месич

та заступниця голови Приморсько-Горанської області Марина Медарич. Посол подякував Хорватії за послідовну підтримку України в боротьбі проти зовнішньої агресії, окрему увагу присвятив другій річниці трагічних подій на Майдані та подвигу героїв Небесної сотні. Степан Месич зазначив, що історичні долі хорватського та українського народів надзвичайно схожі. Окрасою свята став концерт, у якому взяли участь видатні українські та хорватські митці, зокрема Народна артистка України Ольга Камінська та ансамбль "Оберіг" Українського культурно-просвітнього товариства "Дніпро" - Рієка.

Посольство України в РХ

U Rijeci obilježena 24. obljetnica uspostavljanja diplomatskih odnosa između Ukrajine i Republike Hrvatske



U Rijeci, u Pomorskom i povijesnom muzeju Hrvatskog primorja 19. veljače 2016. godine povodom 24. obljetnice uspostavljanja diplomatskih odnosa između Ukrajine i Republike Hrvatske, održan je koncert pod pokroviteljstvom Veleposlanstva Ukrajine, Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske, Primorsko-goranske županije i Počasnog Konzula Ukrajine na Krku.

Prisutne su pozdravili zamjenica župana Primorsko-goranske županije Marina Medarić, veleposlanik Ukrajine u Republici Hrvatskoj Oлександр Levченко i bivši predsjednik Republike Hrvatske te aktualni predsjednik Društva Hrvatsko-ukrajinskog prijateljstva Stjepan Mesić.

Veleposlanik Ukrajine istaknuo je prijateljski odnos između Ukrajine i Hrvatske te dugogodišnju uspješnu suradnju Primorsko-goranske županije i ukrajinske regije Černjihiv. Oлександр Levченко zahvalio je Hrvatskoj na podršci Ukrajini u njejoj borbi protiv vanjske agresije, posebnu pozornost posvetio drugoj obljetnici tragičnih

dogadaja na Trgu Neovisnosti u Kyjivu, spomenuvši heroje Nebeske satnije.

Zamjenica Medarić također je naglasila dugogodišnju vezu dva naroda koji se poznaju stoljećima i imaju sličnu povijest i kulturu.

"Hrvati su došli na prostor današnje Hrvatske upravo sa sjevernih obronaka Karpata - iz područja koje danas pripada Ukrajini. Putevi razvoja Ukrajine i Hrvatske također su slični po mnogo čemu. Naše su dvije države tijekom dugog razdoblja nastojale izboriti svoju neovisnost te realizirati svoju pripadnost velikoj europskoj obitelji naroda. Ponosni smo što ovdje u Rijeci u Primorsko-goranskoj županiji imamo aktivno Društvo Ukrajinaca koje njeguje kulturu i običaje svoga naroda. Županija je podržavala i nastaviti će podržavati rad Društva kako bi se očuvalo kulturno bogatstvo i raznolikost. Veze s ukrajinskim narodom negujemo i kroz suradnju s regijom Černjihiv, započetu 2013. godine.", rekla je zamjenica Medarić naglasivši kako je uvjerena da



će se suradnja između Hrvatske i Ukrajine i u budućnosti uspješno nastaviti.

Stjepan Mesić je naglasio izuzetnu sličnost povijesnih sudbina hrvatskog i ukrajinskog naroda.

Nakon pozdravnih riječi uslijedio je koncert članova UKPD "Dnjipro" - Rijeka. Solisti Oljha Kaminska, Davor Lešić, Sergej Kiseljov i Dario Berčić uz pratnju orkestra "Oberih" i pijanistice Nine Kovačić i Ene Lešić majstorski su otpjevali ukrajinske i hrvatske pjesme. Uvjerljivo i emotivno nastupile su dvije mlade glazbenice - violončelistica Viktorija Skljarenko i pijanistica Diana Manučarova. Koncert je prekrasno vodio i izražajno recitirao Romano Martinčić.

Po završetku koncerta, gosti su pozvani na prigodni domjenak.

Oljha Kaminska

Otvoreno pismo

Veleposlanik Ukrajine Oleksandr Levčenko pojasnio veleposlaniku Rusije "zašto ne može doći na slavlje"



Levčenko.

Pismo prenosimo u cijelosti:

Vaša Ekscelencijo!

Priznajem da sam bio pomalo zaprepašten kad sam dobio Vašu pozivnicu na prijem u povodu Dana ruske diplomacije. Jer Rusija de facto vodi protiv Ukrajine rat u kojem su poginuli tisuće mojih sunarodnjaka, okupirala je naš Krim i dio Donbasa, a ruska diplomacija, i Vi osobno, svesrdno tu agresiju opravdavate. Svaka-ko, mogao bih ostaviti Vaš poziv bez odgovora, ali diplomacija uz svu kurtoaznost je lukava igra. Budući da ne želim dati povoda da se o meni kaže kako sam odbio pruženu ruku "prijateljstva i pomirenja", odlučio sam javno objasniti zašto ne mogu primiti Vaš poziv na slavlje. Da sam ga prihvatio, time bih prešutno prihvatio i rusku okupaciju ukrajinskih teritorija, ponizio bih i sebe i svoju domovinu. Zato u pozivu koji izgleda kao prijateljska gesta osjećam skriveno omalovažavanje.

Da stavim točku na i: ja jesam za pomirenje, ali ne za pomirenje sa zločinom. Ja vjerujem u obnavljanje prijateljstva između Ukrajine i Rusije. Ali samo tada kada Rusija bude vratila Ukrajini Krim i ostale zauzete teritorije, a svi oni koji su skrivili agresiju nađu se pred tribunalom negdje u Moskvi ili Haagu.

Dotle, molio bih Vas, poštovani Veleposlaniče, da se ne opterećuje slanjem sličnih pozivnica meni.

Večernji list, 10.02.2016.

Priznajem da sam bio pomalo zaprepašten kad sam dobio Vašu pozivnicu na prijem povodom Dana ruske diplomacije. Jer Rusija de facto vodi protiv Ukrajine rat u kojem su poginule tisuće mojih sunarodnjaka.

Veleposlanik Ukrajine u Republici Hrvatskoj Oleksandr Levčenko odlučio je poslati otvoreno pismo veleposlaniku Rusije u Hrvatskoj Anvaru Azimovu kako bi mu pojasnio "zašto ne može primiti poziv na proslavu u povodu Dana ruske diplomacije.

"Jer Rusija vodi rat protiv Ukrajine...", započeo je pojašnjavati

Відкритий лист

Посол України у Республіці Хорватія Олександр Левченко пояснив Послу Російської Федерації в Хорватії Анвару Азімову чому не може бути присутній на прийнятті в Російському посольстві.

Ваша Високоповажносте!

Визнаю, що був здивований, отримавши Ваше запрошення на прийняття з нагоди Дня російської дипломатії. Росія де-факто веде проти України війну, в якій загинули тисячі моїх співвітчизників, окупувала наш Крим і частину Донбасу, а російська дипломатія, у тому числі й Ви особисто, самовіддано цю агресію виправдовує.

Звичайно, я міг би залишити Ваше запрошення без відповіді, але дипломатія, незважаючи на всю свою куртуазність, це хитра гра. Я не хочу давати привід, аби про мене говорили, що я відхилив протягнуту руку "дружби і примирення", а тому вирішив публічно пояснити, чому не можу прийняти Ваше запрошення на святкування. Якби

я його прийняв, то тим самим по суті визнавав би окупацію Росією українських територій, принизив би і себе, і свою Батьківщину. Тому в запрошенні, яке виглядає, наче дружній жест, я відчуваю приховану зневагу.

Але розставмо крапки над "і". Я за примирення, але не за примирення зі злочиним. Я вірю у відновлення дружби між Україною і Росією. Але тільки тоді, коли Росія поверне Україні Крим та інші загарбані території, а всі винуватці агресії постануть перед трибуналом де-у Москві або Гаазі.

До того часу прошу Вас, шановний пане Посол, не переобтяжувати себе надсиланням на мою адресу подібних запрошень.

З повагою

Посол України в
Республіці Хорватія
Олександр Левченко

Predavanje o Hrvatima u Galiciji – Studenti na jedan dan

Na FFZG-u Sveučilišta u Zagrebu učenici OŠ Vugrovec-Kašina poslušali su predavanje dr. sc. J. Paščenka o hrvatskim domobranima koji su vječno počivalište pronašli u male-nome selu na obroncima Karpata prije točno sto godina.



Učenici uključeni u izvannastavnu aktivnost učenja ukrajinskog jezika i kulture, točnije nas 19, postali smo najmlađi studenti, barem na jedan dan.

Tako smo se 26. siječnja 2016. uputili na Filozofski fakultet u pratnji naših učiteljica. Na fakultet smo krenuli kako bismo saznali nešto više o I. Svjetskom ratu u Ukrajini, točnije o Hrvatima koji su ratovali u Galiciji. To je tema o kojoj se nažalost jako malo zna, pogotovo u Hrvatskoj. Predavanje nam je održao dr.sc. Jevgenij Paščenko.

Naši sumještani počivaju u Galiciji već 100 godina



Ova tema nas izrazito zanima jer smo nedavno sa školom u Glybivci potpisali Ugovor o suradnji. Prof. Paščenko prije nekoliko godina je otkrio grobove hrvatskih vojnika u male-nome selu u Galiciji.

Stanovnici toga mjesta već 100 godina se brinu za vječno počivalište naših vojnika, a među njima su se našla i naša dva sumještana iz Kašine.

Na predavanju sa studentima

Zajedno sa studentima Ukrajinistike smjestili smo se u dvoranu Tarasa Ševčenka.

Prof. Paščenko je predavanje započeo zanimljivom animacijom koja prikazuje vrijeme, informacije i znanje. Vrijeme prolazi, nove informacije stalno pristižu, a znanje jedino ostaje isto, ono se ne mijenja. Predavanje je bilo jako zanimljivo i poučno, a evo ukratko i o onome što smo naučili.

“Bog i Hrvati. Za kralja i Domovinu.”

Na početku saznajemo ono najvažnije, a to je da je tijekom

I. Svjetskog rata jako puno Hrvata išlo u Ukrajinu, točnije u Galiciju ratovati. U Galiciji u selu Glybivka se nalazi groblje na kojemu počivaju mnogi hrvatski vojnici. Na ulazu na to groblje piše “Bog i Hrvati. Za kralja i Domovinu.”, ali su taj natpis sel-



jani premjestili na ulaz u mjesno groblje.

Na tom groblju je pokopano mnogo Hrvata iz 25. zagrebačke i 26. karlovačke domobranske pukovnije.

Sva dokumentacija o poginulim i pokopanima se nalazi u Bečkom vojnom arhivu, te je bilo jako teško doći do nje. Nakon što su podatci otkriveni počeli su se javljati i neki od potomaka poginulih, koji stotinu godina nisu znali gdje su njihovi predci pokopani.

Prošlost s fotografijom



Profesor nam je pokazao neke jako zanimljive i stare fotografije. Jedna slika je prikazivala vojnike kako dijele hranu djeci. Iduća je pak prikazivala mladi par - Ukrajinu i Hrvata, koji su se tek vjenčali, a zatim smo vidjeli sliku tzv. Hrvatskog doma u kojem su se hrvatski vojnici okupljali, odmarali, družili, zajedno jeli i pili. Još smo vidjeli i “bunker” koji se nalazi usred polja kraj kojega seljaci obrađuju zemlju. Hrvati su živjeli zajedno sa seljanima i dan danas ih se oni sjećaju samo lijepim riječima.

Otkinuti od zaborava

Profesor Paščenko nam je rekao kako je žalosno što su nekad u vrijeme rata novine stalno pisale o tome i svi su bili jako ponosni, a danas se to sve jednostavno zaboravilo. Kako bi spriječio potpuni zaborav, profesor Paščenko je odlučio napisati knjigu, čiju bi promociju htio održati u našoj školi. Planira se i gradnja spomenika. I mi planiramo istražiti sudbinu naša dva sumještana - Martina Buntaka i Andre Zrinskoga.

Нобелівські лауреати, професори, політики закликають європейських лідерів сприяти звільненню Надії Савченко



Європейських лідерів закликають сприяти звільненню громадянки України Надії Савченко. Звернення про це підписали кілька сотень людей, серед них близько 270 відомих громадських діячів (нобелівських лауреатів, художників, політиків, професорів, письменників) із 20 країн світу.

“Ми звертаємося до Вас, щоб вжити надзвичайних заходів з метою негайного і безумовного звільнення 34-річної Надії Савченко, української громадянки, викраденої і ув'язненої впродовж понад двадцяти місяців у Росії. Російська влада зробила посміховиськом громадянські права, міжнародне право і свою власну конституцію”, - мовиться у зверненні.

Автори документа наголошують, що Росія виявляє презирство до міжнародної спільноти й до Мінського протоколу. “Наша здатність врятувати її життя буде перевіркою ефективності міжнародної дипломатії та нашої прихильності до європейських цінностей”, - мовиться в заяві.

Серед тих, хто підписав петицію, - письменниця, лауреат Нобелівської премії з літератури (Білорусь) Світлана Алексієвич, письменник (Литва/США) Томас Венцлова, письменник, лауреат Нобелівської премії з літератури (Австрія) Ельфіде Єлінек, колишній міністр закордонних справ НДР Маркус Мекель, колишній посол Франції в Україні Філіп де Сюрмен, президент групи “Альянс лібералів і демократів за Європу” в Європейському

парламенті, колишній прем'єр-міністр Бельгії Гі Вергофстадт.

Надія Савченко від 3 березня оголосила сухе голодування на знак протесту проти зволікання з винесенням їй вироку після того, як на суді в місті Донецьку Ростовської області Росії, де того дня очікували на завершення слухань після останнього слова Савченко, суддя несподівано закрити засідання і оголосив перерву до виголошення останнього слова до 9 березня. При цьому ще в середині грудня Савченко оголосила “звичайне” голодування.

Текст останнього слова Савченко був оприлюднений від її імені у Facebook. За словами Савченко, вона не визнає ні своєї вини, ні майбутнього вироку їй, ні самого російського суду над нею. Але вона заявила, що не буде оскаржувати вирок.

Надію Савченко, народного депутата України й делегата Верховної Ради в Парламентській асамблеї Ради Європи, в Росії обвинувачують у вбивстві 2014 року двох працівників російського державного телебачення, які нелегально перебували в Україні, а також у замаху на вбивство групи сепаратистів і в незаконному перетині російського кордону. Російські прокурори вимагають позбавити українку волі на 23 роки.

Савченко та її захист відкидають звинувачення і заявляють, що на момент загибелі російських журналістів її вже захопили в полон сепаратисти, які потім силоміць вивезли до Росії.

Радіо Свобода, 09.03.2016.

Марія Савченко записала звернення до українських та іноземних журналістів, яких попросила висвітлювати усю правду про справу її доньки



Мама Надії Савченко звернулася до світових лідерів із закликом допомогти звільнити дочку із російської в'язниці. Також Марія Савченко записала звернення до українських та іноземних журналістів, яких попросила висвітлювати усю правду про справу її доньки.

“Я звертаюся до світових лідерів - врятуйте мою дитину. Допоможіть мені, мамі, якій уже 78 років. Я вже забула, що таке сон. Переживаю за свою дитину, допоможіть їй вийти з цієї тюрми”, - сказала Марія Савченко.

Російська влада пообіцяла, що

допустить до Надії Савченко групу українських лікарів 9 березня.

Напередодні Президент України Петро Порошенко закликав лідерів

країн ЄС та США посилити тиск на РФ задля звільнення української льотчиці. У висліді цього представники Євросоюзу і

Сполучених Штатів висунули вимоги до РФ щодо негайного звільнення викраденої українки.

www.5.ua

Савченко необхідна госпіталізація - адвокат

До викраденої Росією народного депутата України Надії Савченко, яка утримується у СІЗО, досі не пускають ані родичів, ані лікарів, адвокати зможуть побачитися з нею лише у понеділок.

Про це в ефірі телеканалу "112 Україна" повідомив адвокат українки Микола Полозов.

"Не пускають ні консула, ні сестру. Зараз вихідні дні, тож ми зможемо побачити Надію лише у понеділок", - сказав Полозов.

Він нагадав, що вихід з сухого голодування має відбуватися під наглядом лікарів. "Остання інформація, яка у нас

була, - це те, що Надія не може пити воду, бо її одразу нудить. У неї температура. Скоріше за все, є запалення внутрішніх органів", - додав адвокат.

За словами Полозова, російських медиків Савченко до себе не підпускає. "У цій ситуації госпіталізація, ймовірно, необхідна. Одна надія, що Путіну об'єктивно не вигідно, щоб Надія померла. Я думаю, у випадку, якщо ситуація буде критична, вони вживатимуть заходів, щоб зберегти їй життя. Але вона ж зараз страждає, їй треба надати медичну допомогу, але цього ніхто не робить", - сказав адвокат.

Нагадаємо, 4 березня Савченко

оголосила про початок "сухого" голодування після того, як напередодні суд закрив засідання у її справі, не надавши їй можливості виголосити заключне слово. Однак 10 березня вона вирішила все ж відмовитися від голодування "насуху" і пити воду. Однак процес виходу з сухого голодування має відбуватися під наглядом лікарів. Російських медиків Савченко до себе не підпускає, заявивши, що її огляд та лікування можуть здійснювати лише українські або європейські фахівці.

Група українських лікарів уже кілька днів перебуває в Ростові-на-Дону, однак російська влада досі не надала їм дозволу на зустріч і обстеження обранки.

Українських лікарів до Савченко так і не пустили - Полозов

Ситуація навколо народного депутата України Надії Савченко залишається так само тривожною. Українських лікарів до неї не пропускають.

Про це написав у Facebook адвокат Микола Полозов.

"Ситуація з Савченко не зрушилася

ні на дум. Українських лікарів не пустили. Сестра Віра чергує біля СІЗО. Омбудсмен (Росії, - ред.) Памфілова зберігає мовчання", - написав Полозов. Раніше адвокат повідомляв, що вихід української льотчиці Надії Савченко з сухого голодування проходить важко, їй

потрібне термінове медичне обстеження. А російський омбудсмен Памфілова тим часом не виявляє хоч якоїсь активності щодо долі Надії в цей критичний момент.

*Інформаційно-аналітичний вісник
"Єдина Країна"
12 березня 2016 р.*

Одна з найвидатніших духовних святинь українців - церква Успіння Пресвятої Богородиці в Дев'ятині потребує допомоги



Прохання

Одна з найвидатніших святинь і духовних цінностей українців на теренах колишньої країни Югославія напевно є відпустова церква Успіння Пресвятої Богородиці, що знаходиться в селі Дев'ятині, в північній частині Боснії та Герцеговини. Сюди на початку ХХ століття почали селитися різні народи Австро-Угорської Монархії,

між якими були й українці з Галичини. Незадовго вони організували церковну громаду та почали будувати духовне життя, яке ми продовжуємо і сьогодні.

Одна з перших українських греко-католицьких парафій заснована в Дев'ятині 1900 року отцем Андрієм Сегедієм. Спільно з поляками в 1903 році була збудована власна церква, яку використовували обидві громади.

Поляки вороже ставились до українців, мали підтримку від римокатолицьких церковних властей, внаслідок цього українці були змушені будувати нову церкву, яка завершена 1938 року і присвячена Успінню Пресвятої Богородиці, 19 вересня, в день, коли українці в світі відзначали проголошення Пресвятої Богородиці Царицею України та 950-ліття хрещення Русі-України. Обряд посвячення здійснив Преосв. Діонізій Нярадій, Владика крижевецький. Того ж дня з рук Владика прийняв ієрейські свячення богослов Фелікс Біленький.

Після жахливої Другої світової війни та знущання над одним із священиків і деякими вірними, Дев'ятинська парафія була взірцевим духовним осередком серед нашого народу в Боснії. Вона подарувала народу 13 священиків і 16 монахинь. Тому не диво, що Блаженніший Патріарх і Кардинал Йосиф Сліпий проголосив Дев'ятинську церкву відпустовим храмом для всіх українців тодішньої Югославії.

Від далекого 1938 року минуло



багато часу... Наша церква зазнала шкоди через землетруси і кліматичні зміни та втратила колишню красу. Ми плануємо розпочати велику справу: відновити наш відпустовий храм, але нам бракує матеріальних засобів. Дотепер одна частина колишніх жителів нашої парафії та інші добродії вже пожертвували на цю мету значну суму грошей, але цього недостатньо. Тому звертаюсь до вас, дорогі брати і сестри в Христі, відгукнутися на наше прохання та допомогти нам в межах своїх можливостей.

Чекаємо Вас на празник Успіння Пресвятої Богородиці, 28 серпня 2016 року.

о. парох Орел Закалюк

Вечір коляди в Прняворі



“Бог предвічний народився...” З першими словами цієї старовинної української колядки у пам’яті зринають спогади: родина зібрана за святвечірнім столом, гурти колядників розносять різдвяні веселощі по селі, урочисті піснеспіви святкової Літургії у церкві наповнюють серце миром і радістю: “З нами Бог, розумійте, народи, і покоряйтеся, бо з нами Бог!” Століттями український народ плакає прекрасну традицію колядування, яка щороку оживає в самій Україні та по всіх куточках світу, де є українські громади.

10 січня 2016 року за ініціативою сестер василіянок у Духовно-пасторальному центрі в Прняворі відбувся Вечір коляди, в якому взяли участь українці Боснії (з Прнявора, Баня Луки, Дев’ятини, Козарця) та Хорватії (з Вуковару та Славонського Броду). Разом зі своїми парафіянами колядували парох греко-католицький парафії о. Петро Ситник, о. Михайло Стахник, о. Орел Закалюк та боснійський вікарій о. Мирослав Кернишин. Був присутній і пан Бранко Декет, депутат міської ради Прнявора, відповідальний за

національні меншини. Окрасою вечора стали молоді талановиті музиканти і співаки: ансамбль “Галичина” з вуковарського УКПТ імені Івана Франка (Матей Матус, Аніта Надзь і Страхіня Мамліч, яких супроводжував пан Василь Ворас), Михайло Стахник з Козарця, студент Академії мистецтв у Баня Луці, та Стефан Класер з Прнявора. Різдвяний стіл збагатили традиційні страви, які принесли із собою щедрі українські господарі та господині: кутя, пампушки, бубальки та різноманітні солодощі. Особливим задоволенням для дітей були пошуки гостинців у соломі біля вертепу. Приємно було бачити серед гостей чимало молодих хлопців та дівчат, які люблять і плакають традиції свого народу. Вечір коляди об’єднав присутніх у одну велику родину. Поверталися додому, несучи у серцях відгомін веселих колядок, тепло, радість і надію зустрітися знову.

Різдво - це час дарування. Своїм воплощенням Божий Син став неоціненним даром для цілого людства. Збираючись на свята за родинним столом, надсилаючи

вітальні листівки, обмінюючись подарунками, пригадуємо собі, що ми є великим даром один для одного. Співаючи колядки, дякуємо нашим батькам і далеким предкам, за те що зберегли і передали нам у спадок великий скарб - прекрасні традиції нашого народу. Але найбільшим даром для кожного з нас є новонароджений Ісус. Нехай же не тільки у різдвяний час, але і протягом цілого року у наших серцях живе вдячність Богові, яку так гарно висловив у своїй різдвяній молитві митрополит Андрей Шептицький: “У вертепі віддаємо Тобі поклін Богочитання та дякуємо Тобі цілим серцем за ту безконечну Твою любов, що привела Тебе до нас нужденних. Дякуємо Тобі за всі неоціненні дари, що їх Ти нам з неба приніс, за науку святої Віри, за святі Таїнства, за святу Церкву, за Божу благодать, за надприродні чесноти, що їх вливаєш в наші душі, за кожне добре натхнення й добре діло нашого життя. Бо те, що видається нашим добрим ділом, є більше Твоїм Божим даром”.

с. Теодозія Мостепанюк, ЧСВВ

Članovi UKPD "Andrij Pelih" iz Šumeća nastupili u Prnjavoru



U subotu, 20. veljače 2016. godine članovi Ukrajinskog kulturno-prosvjetnog društva "Andrij Pelih" iz Šumeća sudjelovali su u kulturno-umjetničkom programu na Ukrajinskom balu u Prnjavoru (BiH). Organizator bala u Prnjavoru bio je KUD "Taras Ševčenko". Kulturni program bio je zanimljiv i raznolik. Članovi KUD-a "Taras Ševčenko" iz Prnjavora s veseljem su dočekali svoje goste i lijepo ih ugostili prije nastupa.

Članovi UKPD "Andrij Pelih" imali su mogućnost posjetiti i razgledati grad Banja Luku koji im je ostao u lijepom sjećanju, posebno crkve.

Nakon nastupa na kojemu su članovi UKPD "Andrij Pelih" predstavili ukrajinsku pjesmu i ples, uslijedilo je ugodno druženje s članovima udruga-sudionika.

Ozana Stasjuk

U Lipovljanima održana redovita Godišnja skupština KPD Ukrajinaca "Karpati"



● Zbor KPD Ukrajinaca "Karpati" - Lipovljani

U subotu 20. veljače 2016. godine održana je 24. godišnja skupština KPD Ukrajinaca "Karpati" - Lipovljani. Skupštini su nazočili načelnik Općine Lipovljani Mario Ribar, predsjednica Općinskog vijeća Anka

Doležal, gradonačelnik Grada Novske Vlado Klasan, župnik grkokatoličke crkve Bezgrješnog začeća svete Ane Igor Fedešen, ravnateljica Osnovne škole Josipa Kozarca Lipovljani Mirjana Faltis, predsjednik Udruge umirovljenika Miro

Horvat, predsjednica pjevačke skupine "Lira" Nevenka Zorić, predsjednica KUD-a "Lipa" Marica Tisaj, predsjednica Matice hrvatske Melita Lenička, predstavnici medija RPN Novska i općine Lipovljani, te ostali gosti.

Održan je kulturni program pjevačke skupine Društva "Karpati".

Izvještaj o radu tijekom 2015. podnio je predsjednik udruge Ivan Semenjuk, financijsko izvješće pročitao je blagajnica. Predsjednik Nadzornog odbora udruge konstatirao je da je sve rađeno transparentno i u skladu sa zakonom. O veoma aktivnom i sveobuhvatnom prijedlogu plana za 2016. godinu govorio je predsjednik udruge. Nakon molitve i zahvale koju je vodio grkokatolički župnik Igor Fedešen, poslužena je večera i zajedničko druženje svih prisutnih.

Ivan Semenjuk



● Radno predsjedništvo Skupštine



● Predsjednik KPD Ukrajinaca "Karpati", Ivan Semenjuk

Božić nacionalnih manjina Grada Zagreba

Etnografski muzej u Zagrebu. Izložba od 28.11.2015.-10.1.2016. godine

Prvi put, u prvoj Kući Hrvatske "ETNOGRAFSKOM MUZEJU" okupljeni su aktivisti nacionalnih manjina gdje su predstavili svaku svoju tradiciju slavljenja Božića.

U Zagrebu, prema popisu stanovništva iz 2011. g. živi 41.550 pripadnika nacionalnih manjina koji čine 5,26% ukupnog broja stanovnika grada.

Sjajna ideja autorice gospođe Mirjane Drobina, voditeljice marketinga muzeja i gospodina Filipa Škiljana iz Instituta za migracije i narodnosti, Zagreb.

Na svečano postavljenom velikom okruglom stolu u Okrugloj dvorani muzeja "Rondica", svaki od učesnika dobio je svoj komad "torte" i mogućnost predstavljanja svoje tradicije slavljenja Božića jelom, pićem ili izloženim predmetima koji obilježavaju blagdan Božića. Marusja Jurista, članica Ukrajinske zajednice u Republici Hrvatskoj postavila



● Posebno postavljena i uređena niša, autor: M. Jurista

Pisanice iz Ukrajine 1999. g. i druge) gdje su bile izložene ukrajinske pisanice (autori izložbe M. Jurista i B. Graljuk).

Za tu prigodu Nevenka Graljuk je priredila ukrajinsku tradicionalnu košaru za blagoslov u crkvi, a svi učesnici, pos-

nji s nacionalnim manjinama Grada Zagreba u Narodnom sveučilištu u Dubravi, Zagreb, 12. 12. 2015. g. gdje su članice Ukrajinske zajednice Tatjana Šagadin i Marija Meleško predstavljale ukrajinske običaje Badnje večeri. "Kobzar" je nastupio i u našoj grkokatoličkoj crkvi Sv. Ćirila i Metoda poslije sv. liturgije koju imamo na ukrajinskom jeziku svake prve nedjelje u mjesecu, 03.01.2016. g., u posebnom ozračju. Tradicionalno, u župnoj dvorani pjeva se sa svima nama i našim župnikom mons. Nikolom Kekićem, križevačkim vladikom od prve do posljednje koljade.

Dodajem, 19. 12. 2015. g. u Etnografskom muzeju, a u sklopu izložbe "Božić nacionalnih manjina Grada Zagreba" društvo Ukrajinaca "Karpatti" iz Lipovljana, a vrijedne članice "hospodenji" prezentirale su 12 jela, Badnjaka, Sv. večira i to posebno, vrijedno hvale, pri-



● Okrugli stol s dijelom ukrajinske tradicije



● Naš orkestar "Kobzar" u sastavu: G. Nidogon, Z. Kanjuga, D. Šagadin i E. Bobrek

je izložbu na svečanom okruglom stolu i u jednom od udubljenja u zidu gdje je postavljena ikona Majke Božje (autor I. Krislač 1990. g.) obavijena vezanim ručnikom iz Ukrajine (dar rodbine Ane Znak iz roda Jurista, dobivenog 1982. g. prilikom prvog susreta u Ternopilju). Ispod ikone bio je Djiduh, snop isprepletene slame, a u 12 zdjelica namirnice koje su obavezni sastojci jela Badnje večeri. Taj prostor dobili su Ukrajinci jer je gospođi Mirjani Drobina ostala u posebnom sjećanju izložba iz 2007. g. "Uskrs u Ukrajini" (a i druge izložbe bogate ukrajinske baštine Ukrajina, Tradicija - Transformacija 2011. g., Zbirka Heffer

jetitelji izložbe počašćeni su uskrsnim jelima. Uz uskrсна jela posluženi su i boršč (priredila Tatjana Šagadin), vareniki sa sirom, makom i suhim šljivama (priredile Slavica Pavlešen i Natalija Hrynyšyn) i paske koje su pripremile ukrajinske časne sestre Vasilijanke, Službenice i Marusja Jurista. Sve što je bilo ponuđeno i pripremljeno bilo je financirano dobrovoljnim priložima i trudom Ukrajinaca i Ukrajinki Grada Zagreba.

(Napomena: pišem o tome jer tada nismo imali svoj časopis, pa neka ostane zapisano).

Na otvorenju izložbe posjetitelji su bili počašćeni kutjom, svetim jelom Badnje večeri koju je priredila Marusja Jurista, a koju je dijelila zajedno s Tatjanom Šagadin. Naš orkestar "Kobzar" (Z. Kanjuga, G. Nidogon, D. Šagadin i E. Bobrek) u posebnoj ljepoti pjevanja izveli su "koljade" - ukrajinske božićne pjesme. Isti orkestar ponovno je sjajno nastupio svojim sviranjem i pjevanjem na izložbi Tradicija koja nas spaja - Ciklus prikaza predbožićnih i božićnih običaja u surad-

premljene uz pjevanje "koljada" zbora u prelijepo obučenim nošnjama Ukrajinaca.

Sigurna sam da je i ovaj događaj u Etnografskom muzeju, gdje su bile okupljene nacionalne manjine grada Zagreba za jednim stolom, doprinos ozračju slavlja Božića u Gradu Zagrebu za blagdan Božića i Nove godine i proglašenju Grada za najpoželjniju i najljepšu destinaciju u Europi.

Čestitam i hvala gospođi Mirjani Drobina te ostalim djelatnicima Etnografskog muzeja.

Marusja Jurista



● Autor pisanica: Ana Jurista rođ. Lepkij



● M. Jurista, izložba u Etnografskom muzeju iz 2007. g.

Aktivnosti UKPD "Taras Ševčenko" iz Kaniže



Od samog početka 2016. godine članovi Ukrajinskog kulturno-prosvjetnog društva "Taras Ševčenko" iz Kaniže nastavili su raditi u

punom sastavu i tako su novu radnu godinu započeli uspješnim nastupom 10. siječnja 2016. na Kulturno-umjetničkoj večeri 6. Humanitarnog malonogo-

metnog turnira koji se održava na MO Kolonija u Slavonskom Brodu.

UKPD "Taras Ševčenko" već drugu godinu sudjeluje u programu ovog koncerta, na ponos svih članova Društva jer su svjesni da pomažu onima kojima je najpotrebnije. Ove godine prihod od prodanih ulaznica s Humanitarnog malonogometnog turnira koji je trajao četiri dana, te završne večeri, namijenjen je kupovini klima-uređaja za Odjel ginekologije i rodilišta za Opću bolnicu "Dr. Josip Benčević" Slavonski Brod. Članovi Društva zahvalni su organizatorima što su u njima prepoznali ljude koji su spremni pomoći svojim sudjelovanjem.

Društvo nastavlja raditi punim kapacitetom, pa su u tijeku pripreme za četiri nastupa. Jedan od njih je vrlo važan - tradicionalni Uskršni koncert u organizaciji KUD-a "Posavac" s kojim je uspostavljena dobra suradnja jer u selu su aktivna dva Društva ali se međusobno pomažu, na uzajamnu radost, jer jedni bez drugih ne bi mogli.

Selo Kaniža je malo, ali mještani pokušavaju živjeti složno. Od prošle godine pjevači KUD-a "Posavac" rado izučavaju zajedno s pjevačkom skupinom UKPD "Taras Ševčenko" ukrajinske pjesme, sudjeluju i putuju zajedno na nastupe. Članovi UKPD "Taras Ševčenko" također rado sudjeluju u promociji njihove tradicije i rada. Pjesme su prilično složene, a dobra volja i želja za zajedničkim radom koristi i jednima i drugima.

Mirjana Has



Українські колядки у Вуковарі



Хорватія крізь різдвяну пісню на різних мовах у шануванні Господа та народження Ісуса Христа.

Українську національну меншину представили члени Українського культурно-просвітнього товариства ім. Івана Франка з Вуковара. Хоровий колектив товариства під керівництвом Романа Матуса та у супроводі вокально - інструментального ансамблю "Галичина" виконав дві колядки на рідній мові - "Небо і земля", "Бог ся рождає".

Численні місцеві глядачі, гості та туристи Вуковара були захоплені святковим різдвяним концертом та натхненно підспівували вокальним групам, висловлюючи бажання продовжити цю започатковану традицію і в майбутньому.

Тетяна Рамач

На запрошення організатора Відділу культури та туризму міста Вуковар на чолі з Даворкою Крайнович, в рамках різдвяних свят в місті був організований "Різдвяний концерт" вокальних колективів міста. У святковій програмі, яка

відбулася в центрі міста, на святково прибраній площі виступили хорові колективи української, угорської, русинської, німецької та австрійської національних меншин. Концерт був організований з нагоди Різдва і мав за мету показати єдність і багатство національних меншин Республіки

“Ukrajinski bal 2016.” u Slavonskom Brodu

Organizaciji članova Ukrajinskog kulturno-prosvjetnog društva “Ukrajina” iz Slavenskog Broda, održana je tradicionalna zabava - “Ukrajinski bal 2016.” Bal je održan 16. siječnja 2016. godine u restoranu “Prestige” u Slavonskom Brodu.

Mnogobrojne goste, štovatelje ukrajinske kulture i uzvanike: savjetnika ukrajinskog veleposlanstva Jurija Lysenka, dopredsjednika Županijske skupštine Tomislava Vlajnića, gradonačelnika Mirka Dusparu, predsjednika Ukrajinske zajednice Republike Hrvatske Nikolu Zastrižnog, Predstavnik ukrajinske nacionalne manjine u Brodsko-posavskoj županiji Mihajla Semenjuka, svećenike: o. Ivana Barščevskog, protojereja Stavrofora, dekana slavenskog i župnika sibirskog; o. Aleksandra Hmilja, župnika iz Slavenskog Broda; o. Orela Zakaljuka iz Devetine, te fra Klaudija Milohanovića, ravnatelja klasične gimnazije “fra Marijan Lanosović” u Slavonskom Brodu, prigodnim riječima pozdravio je i zaželio dobrodošlicu, predsjednik Ukrajinskog kulturno-prosvjetnog društva “Ukrajina” Vlado Karešin.

Za kulturno-umjetnički program pobrinuli su se članovi folklorne, dramsko-recitatorske, glazbene sekcije te mješovitog pjevačkog zbora UKPD “Ukrajina” iz Slavenskog Broda, koji su ovom prigodom izveli koreografiju Ivica Kševija “Zaporoški herc”.

Plesna skupina izvela je i veseli ples “Vjenčić”, a mješoviti pjevački zbor je otpjevao dvije ukrajinske pjesme “V sadu huljala” te “Oj, susidko”. Izvođači programa za svaku izvedbu bili su nagrađeni burnim pljeskom.

Članovi likovne sekcije Društva izložili su i prikazali najnovije radove. Zajedno sa članovima sekcija program su uvećavali i pripremali i voditelji sekcija Josipa Hmilevski (glazbena sekcija), Sanja Stičinski (mješoviti pjevački

zbor), Viktorija Račok (dramska-recitatorska), Ankica Verhas (likovna), Ivica Kševi (folklorna sekcija).

Nakon kulturno-umjetničkog programa gosti su se do ranih jutarnjih sati zabavljali i plesali uz glazbu vokalno-instrumentalnog sastava “Zabava” iz Kule. Uz raznovrstan kulturno-umjetnički program organiziran je i rolo ples, bogata tombola i licitacija zagonetnog paketa.

Jasna Bek



“Ukrajinska večer” u Lipovljanima



● Predsjednik KPD Ukrajinaca “Karpati” - Lipovljani, Ivan Semenjuk i zbor društva

Kulturno-prosvjetno društvo Ukrajinaca “Karpati” iz Lipovljana i dalje nastavlja svoju tradiciju, organiziranje “Ukrajinske večeri - bala” svake prve subote u mjesecu veljači. Ove godine Bal je održan 6. veljače 2016. godine.

Program je otvorila pjevačka skupina domaćina izvođenjem poznate ukrajinske pjesme “Взяв би я бандуру” - “Uzeo bih ja banduru” (bandura je ukra-



jinski nacionalni žičani instrument, koji se kroz oblike poput lutnje te samog instrumenta kobze, očuvao još od vremena srednjovjekovne države Kyjivske Rusi).

Nakon pjesme, predsjednik Društva “Karpati” pozdravio je i zahvalio se svim gostima kao i članovima Društva koji su organizirali ovu večer.

Svojim dolaskom na ovu zabavnu večer, mnogobrojni gosti su još jednom dokazali da podržavaju kulturnu djelatnost ukrajinskog Društva u Lipovljanima.

Posebni pozdravi bili su upućeni prisutnim uzvanicima, načelniku općine Lipovljani Mariju Ribaru, izaslaniku veleposlanika Ukrajine u RH, savjetniku Oleksandru Romanovu sa suprugom, gradonačelniku grada Novske Vladi Klasanu, te župniku grkokatoličke crkve u Lipovljanima Igoru Fedešenu.

Pjevačka skupina udruge “Karpati”

je potom otpjevala još dvije ukrajinske pjesme te pjesmu “Slavonija”.

Usljedio je blok ukrajinskih pjesama koje je, uz klavijature, izveo Ivan Bačinski, gost iz BiH, a potom je župnik Igor Fedešen prije serviranja večere poveo zajedničku molitvu zahvale organizatorima na serviranom jelu, te je uslijedila večera, a nakon nje pjesma i ples. Tijekom zabave bilo je organizirano izvlačenje tombola, a također i “Ples cvjetova” te nagrađivanje pobjedničkog para.

Članice ukrajinske udruge iz Lipovljana, kao i svake godine, prezentirale su ukrajinsku tradicionalnu kuhinju kuhanim pirogama/pyrohy (oko 1500 komada) s krumpirom i sirom, a kao prilog posluženi su pečeni špek i vrhnje - kao jedan od najpoznatijih specijaliteta ukrajinske kuhinje koji su donijele iz Ukrajine njihove bake.

Ivan Semenjuk

U Petrovcima održana “Ukrajinska večer”



U lijepom selu Petrovci, blizu Vukovara, 31. siječnja 2016. godine u organizaciji Predstavnik

ukrajinske nacionalne manjine Općine Bogdanovci i Ukrajinaca Vukovarsko-srijemske županije, organizirana je Ukrajinska večer. U Petrovcima živi veliki broj stanovnika koji imaju ukrajinsko podrijetlo i već dugi niz godina čuvaju svoju tradiciju, kulturu i jezik. U područnoj školi u tom selu djeca pohađaju nastavu njegovanja ukrajinskog jezika i kulture po modelu C već 00 godina.

Predstavnik ukrajinske nacionalne manjine Općine Bogdanovci Miroslav Vovk obratio se nazočnima s prigodnim riječima, otvorivši zabavnu večer.

Druženje je bilo posvećeno i jednoj zanimljivoj temi, u ovim krajevima poznatoj kao pušćenje, što simbolizira vrijeme između postova kada su obitelji još uvi-

jek mogle organizirati neku svadbu, krštenje ili drugi događaj uz koji se veže veselje.

Za vrlo veselo ozračje večeri zaslužan je glazbeni aranžman Ivana Bačinskog. Svi su rado pratili ukrajinske vesele melodije razigranim plesom.

Za tu prigodu članice iz Petrovaca i Vukovara pripremile su ukusna ukrajinska jela. Bilo je tu i neizostavnih “slavonskih kolača” - svježe dimljenih u domaćim pušnicama. Brojni mještani Petrovaca rado su donacijama sudjelovali u organizaciji “Ukrajinske večeri” što je vrlo ohrabrujuće u današnje vrijeme kada se svemu drugom posvećuje više pozornosti nauštrb očuvanja kulturne tradicije.

Tetjana Ramač

Природними стежками України

Ліловий дзвоник у сріблястій шубці



Як тільки зійде сніг, на пригрітих сонцем таловинах виринають з-під землі сріблясто-пухнасті клубочки. День-другий, і пухнастики вищають, розкриваються, і з кожного визирає на світ кілька яскраво-лілових голівочок. Злегка погойдуючись від ласкавих дотиків вітерця, квіти нагадують мініатюрні дзвоники. Це - сон-трава. Про неї складено чимало легенд та казок. Ось

одна із них. Колись в давні часи за широкими листями цієї рослини переховувався біс. Переслідував його Архангел Михаїл, пустив у нього стрілу блискавки, що і прострелила рослину, від чого її листя перетворилися на вузькі смужки. З тієї самої хвилини вся нечисть не сміє і наблизитися до сон-трави. А простріл (так ще називають сон-траву) стали вважати не тільки оберегом від

усякого чаклунства і лихого ока, а й символом переможної зброї. Його соком навіть обробляли списи, щоб відігнати темну силу. До того ж вірили, квітка сприяє загоєнню ран, отриманих у боях.

Інша легенда цієї рослини теж цікава. За самим поширеним повір'ям, одного разу мисливець побачив у лісі ведмедя, який викопував із землі корінь цієї рослини, лизав його і засинав. Так і назвали цю прекрасну квітку сон-трава. Вона, кажуть, може не лише приспати, а й провіщати. Її зривали рано-вранці, до вечора тримали в холодній воді, а коли настав повний місяць, клали під подушку й лягали спати. Що людині снилося, те, вважали, й чекало її в майбутньому. А ще, кажуть, жодна зла сила не підступиться, якщо висушену квітку носити з собою. Якщо її покласти під поріг будинку, що зводиться, то в домі завжди будуть злагода й мир.

Найбільше сон-трава полюбляє рости біля сосен. Довго не могли вчені розгадати цієї загадки. Виявилося, що величне дерево завдячує своїм життям тендітній квітці. Лусочки-насінишки, випадаючи із соснових шишок, гинуть під сонячними променями, соснові проростки заглушають бур'яни. А в кущиках сон-трави, ніби в мініатюрному пальмовому гаю, під густим листям насінишки знаходять захист. Коли сосонка укріпиться, вона переростає свою захисницю.

Сон-трава цілюща й помічна при нервових недугах, безсонні, коклюші, бронхіті, подагрі, водяні, ниркових та печінкових кольках, різних шкірних висипах. Настій сну втирають при

суглобовому ревматизмі та радикуліті. Треба пам'ятати, що в рослині є отруйні речовини, які руйнуються тільки після її висушування.

Сон-трава біла належить до родини жовтецевих і в Україні зустрічається тільки в субальпійському і альпійському поясах Карпат, тому занесена до Червоної книги. А в Європі ця квітка стала такою ж рідкістю, як і тигри в Індії. Зголоднілі за живою квіткою люди оберемками рвуть квіти. Щоправда, рослина від цього не дуже страждає - листя розвивається пізніше. Та обезголовлені рослини не дають плодів, тому й переважають серед них екземпляри старі. Як виявилось, жити до ста років для сон-трави не межа. Та рідко хто бачив, на яку своєрідну квітку-насінину вона перетворюється. Здається, навколо розетки шелестить колосками густа сріблясто-периста ковила. Увечері, готуючись до сну, квіти сон-трави закриваються і схиляють свої голівки. Закриваються вони і в час негоди. Мабуть за цю властивість - схиляти квіти, ніби уві сні і отримала вона свою назву.

Згадують про цю чудову рослину і письменники. Так, знаходимо у Тараса Шевченка:

*Не сон-трава на могилі
Вночі процвітає,
То дівчина заручена
Калину саджає.*

Отож, помилувавшись квіткою у теплій шубці, не рвіть, дайте їй відцвісти - і ви побачите диво, а степи та гаї знову, як колись, наче килими, будуть заткані дзвониками сон-трави.

Приrodnim stazama Ukrajine

Ljubičasti zvončić u srebrnoj bundici

Šim se otopi snijeg, iz suncem zagrijanog tla izranjaju srebrno-puhove jagodice. Drugog dana puhove jagodice se objese, otkrivaju i iz svake izade na svijet intenzivno ljubičasta glavica. Cvjetovi podsjećaju na minijaturene zvončiče. To je sasa.

O ovom cvijetu su ispričane mnoge legende i priče. Ovo je jedna od njih. Nekada davno, ispod širokih listova obitavao je vrag. Pratio ga je anđeo Mihail, uputio je prema njemu strijelu od munje koja je prostrijelila i biljku i od čega su i listovi postali kao uske trakice. Od tog trenutka nikakva nečista sila ne smije ni blizu sase.

Sama biljka postala je zaštitnik od svakojakih uroka i simbolom pobjedonosnog oružja. Sokom biljke obrađivali su spise da odagnaju tamne sile.

Druga legenda je također zanimljiva. Ona govori o lovcu koji je u šumi vidio medvjeda kako iskapa i liže korjenje ove biljke. Nakon toga je medvjed zaspao. Tako su nazvali ovu biljku: biljka-san. Govorili su za nju da ne samo što može uspavati, već se može koristiti za predviđanje sudbine.

Kada se sasa stavi pored kuće u gradnji, u obitelji će biti uroda i mir.

Sasa najbolje uspijeva ispod borova. Znanstvenici dugo nisu mogli otkriti razlog. Otkrilo se da bor može zahvaliti ovoj biljci za svoj život. Sjeme bora je jako osjetljivo na sunčane zrake i ne može niknuti. Među lišćem sase, sjeme je zaštićeno i može niknuti. Jednom kada se učvrsti u zemlji preraste svoju zaštitnicu.

Sasa je ljekovita i koristi se kod neuroloških problema, nesanice, bronhitisa, itd., ali je važno zapamtiti da su u biljci otrovni sastojci koji se raspadaju sušenjem.

Sasu u Ukrajini susrećemo u Karpatima, jako je rijetka i unesena je u Crvenu knjigu. Također, rijetka je u cijeloj Europi.

Pred večer, cvjetovi sase zatvaraju se kao i pred vremensku nepogodu. Moguće je da je zbog toga biljka i dobila naziv biljka-san.

O ovoj biljci pisali su i veliki ukrajinski pjesnici Taras Ševčenko i Lesja Ukrajinka.

Zato, ako naidete na ovaj cvijet u toploj bundici, nemojte ga dirati, dopustite da procvjeta, tako ćete ugledati prekrasne tepihe ljubičastih cvjetova koji kao da zvone na vjetru.

Pripremila Tetjana Ramač

Ukrajinska narodna pjesma "Ой, не ходи, Грицю"/Oj, ne hody, Hrycju" (Oj ne idi Hrycju)

Poznato je da ukrajinska glazba spada među najljepše i najutjecajnije glazbe u svijetu. Posebno su zanimljive ukrajinske narodne pjesme temeljene na bogatome ukrajinskom folkloru i tradiciji. Mnoge motive iz ukrajinske narodne glazbe osim ukrajinskih i ruskih autora preuzeli su i poznati zapadni skladatelji klasične glazbe kao što su: Ludwig van Beethoven, Wolfgang Amadeus Mozart, Joseph Haydn, Carl Maria von Weber, Johannes Brahms, Franz Liszt, Bella Bartok, Antonin Dvořák, Luigi Boccherini i drugi.* Beethoven je obradio poznatu ukrajinsku narodnu pjesmu "Їхав козак за Дунай"/Jihav kozak za Dunaj, pod imenom Schone Minka (Lijepa Minka) (može se poslušati na YouTube). Isto tako su božićne pjesme česte u ukrajinskoj glazbi, jedna od najpopularnijih "Щедрик"/Ščedryk, u obradi poznatoga ukrajinskog skladatelja Mykole Leontovycha - koljadka zvona u svijetu poznata kao Carol of the Bells. Pjesmu Ščedryk izvode mnogi zborovi svijeta i česta je glazbena tema i podloga u brojnim filmovima, posebno američkim.

* Izraelski muzikolog Jakov Soroker pisao je o ukrajinskim elementima u klasičnoj glazbi/Yakov Soroker Ukrainian Elements in Classical Music CIUS Press, Edmonton-Toronto, 1995.

Popularna ukrajinska narodna pjesma "Ой не ходи Грицю/ Oj ne hody Hrycju" (Oj ne idi Hrycju) nastala je krajem 18. stoljeća. Za autoricu stihova ove pjesme smatra se Marusja Čuraj /Маруся Чупай/ (1626.- 1689.), ukrajinska barokna glazbena skladateljica, pjesnikinja i pjevačica koja je živjela u rodnoj Poltavi. Melodija pjesme "Oj, ne hody Hrycju" je kompilacija na temu "Їхав козак за Дунай" autora Semen Klymovskog, kozaka Harkivskoga puka (Семен Климівський 1705.-1785.?) i prvo se javlja u operi-vodvilju "Kozak-poet" (1812.) za koju je glazbu napisao talijansko-ruski skladatelj, orguljaš i dirigent Catterino Cavos (1775.-1840.).

Marusja Čuraj autorica je i druge poznate pjesme "Засвітали козаченьки"/Zasvystaly kozačenjky". U pjesmi "Oj ne hody Hrycju" se opisuje njezina neuzvrćena ljubav prema kozačkom vojniku Hrycju Bobrenku, unatoč tome što je imala i druge udvarače. Po povratku u Poltavu kozak Hrycja se okrenuo drugoj djevojci, a Marusja je u svojoj tuzi za sebe pripremila otrovni napitak koji je slučajno popio njezin voljeni Hrycja. Marusja je potom optužena za ubojstvo te joj se sudilo. Međutim zbog svojih zasluga amnestirana je službenim proglasom — Universalom hetmana B. Hmeljnyckog. Ova legenda o Marusji Čuraj i njezinoj simpatiji Hrycju posebno je popularizirana tijekom 19. stoljeća u raznim literarnim djelima poznatih ukrajinskih književnika i ostalih umjetnika. Siže pjesme "Oj ne hody Hrycju" više



● Marusja Čuraj na ukrajinskoj poštanskoj marki

puta je korišten kod ukrajinskih pjesnika, prozaika i dramaturga. Postoji oko deset pripovijetki, romana i više drama i poema. Jedna od najpoznatijih je pripovijetka poznate ukrajinske književnice Olje Kobyljanske (Ольга Кобилянська 1863.-1942.) "В неділю рано зілля копала" / Rano u nedjelju zelje kopala/, (1908.), te povijesni roman u stihovima "Маруся Чупай" (1979., 1983.) književnice Line Kostenko (Ліна Костенко (1930.))

Likovi iz pjesme su korišteni i na međunarodnoj sceni pa je tako mađarski skladatelj Franz Liszt skladao "Baladu o Ukrajini" gdje je klavirske elemente povezaao s likom Hrycja. Koliko je s vremenom postala popularna pjesma "Oj, ne hody Hrycju", govori činjenica da je početkom 19. stoljeća prevedena na engleski (London 1816.), poljski (Ljviv 1822.), francuski (1830.) njemački (1848.), češki, slovački i još neke druge jezike.

Ой, не ходи, Грицю

Ой не ходи, Грицю,
та й на вечорниці,
Бо на вечорницях
дівки-чарівниці!

Котра дівчина чорні брови має,
То тая дівчина усі чари знає.

У неділю рано зіллячко копала,
А у понеділок пополоסקала.

Прийшов вівторок -
зіллячко зварила,
А в середу рано Гриця отруїла.

Як прийшов четвер -
та вже Гриць помер
Прийшла п'ятниця -
поховали Гриця.

А в суботу рано мати дочку била:

"Ой нащо ж ти, доню,
Гриця отруїла?"

"Ой мамо, мамо,
Гриць жалю не має,
Нащо ж Гриць, мамо,
разом двох кохає!
Нехай же не буде ні тій, ні мені,
Нехай достанеться Гриць
сирій землі!"

"Оце ж тобі, Грицю,
я так і зробила,
Що через тебе мене мати била!
Оце ж тобі, Грицю,
за теє заплата -
Із чотирьох дощок дубовая хата!"
Ova verzija pjesme objavljena je u:

1. Перлини української народної пісні, / Упорядник Микола Гордійчук. - Київ: Музична Україна, 1991. - 383 с.

2. Українські народні пісні з нотами, Чом ти не прийшов, "Серія "Перлини української культури"/ Упорядник Г. Ганзбург, Харків, 2002.

3. Н.Чаморова, Золоті українські народні пісні, Донецьк, 2008.

Ukrajinsku narodnu pjesmu "Ой не ходи, Грицю" obradio je ukrajinski operni skladatelj, pjevač (bariton), glumac i dramatur Semen Hulak-Artemovskij/ Семен Гулак-Артемівський (1813.-1873.).

Ovu prelijepu ukrajinsku pjesmu znam još od djetinjstva. Često ju je pjevao moj otac prateći se na gitari. Kada se 60-ih godina prošloga stoljeća pojavio američki hit "Yes my Darling Daughter", odmah smo prepoznali da se radi o melodiji pjesme "Oj ne hody Hrycju". Naime, ukrajinska pjesma "Oj ne hody Hrycju" davno je prešla granice Ukrajine. Poznata američka diskografska kuća Columbia Records je između dva svjetska rata snimila ovu pjesmu na gramofonskoj ploči velikoga formata LP (long play) na ukrajinskome jeziku, više puta (može se poslušati na YouTube).

Autor pjesme "Yes my Darling Daughter" je Amerikanac Jack Lawrence (1912.-2009.), nastala je 1940. godine, kada je i prvi put izvedena u interpretaciji američke pjevačice Dinah Shore (1916.-1994.), te poznatoga orkestra Glenna Millera.

Ova pjesma je 60-ih godina postala svjetski hit i interpretiralo ju je puno pjevača i orkestara, među njima i popularna Caterina Valente, te poznata britanska pop pjevačica Sandie Shaw (snimke postoje na YouTube).

Ovaj članak predstavlja mali doprinos populariziranju bogatoga ukrajinskoga stvaralaštva, posebno glazbe - najljepše na svijetu, na što možemo biti vrlo ponosni.

Pripremila Jesenka Miškin

Prvi mobitel izumio Martin Cooper, američki inženjer ukrajinskog podrijetla



● Martin Cooper i prvi mobitel

Danas svi imamo mobitele i ne možemo zamisliti život bez njih. Preko mobitela rješavamo poslove, uspostavljamo vezu s roditeljima i prijateljima, čak i za udvaranje i ljubavne veze. Svakim danom postajemo sve ovisniji o mobilnim telefonima i ne možemo zamisliti kako su ljudi prije živjeli bez njih. Osim mogućnosti razgovora, suvremeni mobiteli nude dodatne opcije: fotografiranje, slanje poruka, multimedijalnih sadržaja, mailova, internet pretraživanja...

Kako su i kada zapravo nastali mobiteli?

To i nije bilo tako davno, odnosno 4. travnja 1973. godine, Martin Cooper, američki inženjer ukrajinskih korijena, Motorolin istraživač, izumio je i predstavio javnosti prvi mobitel. Trebalo mu je tri mjeseca da razvije prototip ovog uređaja, čije je korištenje demonstrirao 1973. godine na Manhattanu. Martin Cooper svoj prvi poziv uputio je konkurentskoj tvrtki, Bell Laboratoriju u New Yorku, tj. voditelju programa razvoja mobilnih telefona. Američki elektrotehničar Cooper stajao je na Šestoј Aveniji u New Yorku pred mnoštvom novinara i znatiželjnika, te uspostavio prvi poziv mobilnim uređajem.

Prisjećajući se tog događaja Cooper kaže: *U vrijeme kada nitko nije ni maštao o mobitelima, prolaznici su buljili u mene kao u čudo gledajući me kako telefoniram šetajući ulicama New Yorka.*

Nakon 15 godina razvoja tehnologije i utrošenih 100 milijuna dolara, Motorola je 1983. predstavila prvi mobitel na svijetu - DynaTAC - Dynamic Adaptive Total Area Coverage 8000X. Prvi mobitel bio je velik kao cigla - dug 25 cm, a težak više od kilograma, prosječno trajanje baterije bilo je skromnih 20-ak minuta.

No počeli su ga prodavati tek 1983. godine, a koštao je 3.900 dolara, odnosno današnjih 10.000 dolara. Prvi mobiteli bili su veliki i teški, pa su dobili nadimak "cigle".

Kada je Martin Cooper izumio mobitel, maštao je o svijetu i ljudima toliko povezanim bežičnom tehnologijom da je zamišljao kako će ljudi ugrađivati bežične uređaje u svoje tijelo. Je li to samo vizija "ludog" znanstvenika ili budućnost mobilne tehnologije vodi upravo prema takvim događajima?

Tako je godine 1973. Martin Cooper promijenio svijet, a da toga nije bio svjestan.

Tijekom 100 godina, koliko su se služili telefonom, ljudi koji su željeli koristiti taj uređaj bili su prisiljeni razgovarati sjedeći za radnim stolom ili u kući. To nije bilo dobro - rekao je Martin Cooper.

Martin Cooper rođen je 1928. godine u Chicagu u obitelji ukrajinskih doseljenika koji su se doselili iz Ukrajine, malog gradića kod Kyjiva. Diplomirao je elektrotehniku na Illinois Institute of Technology 1950. godine, a zatim sudjelovao u Korejskom ratu. Četiri godine nakon toga zaposlio se u Motoroli, gdje je s vremenom pokazao izumiteljske i poduzetničke sposobnosti. Kada je šezdesetih godina kompanija AT&T lansirala telefon u automobilu, Cooper je počeo razmišljati o "osobnom telefonu" kojega ne opterećuju žice. I uspio je...

- Nazvao sam Joela Engela, voditelja programa razvoja mobilnih telefona u konkurentskoj kompaniji AT&T. Rekao sam mu: "Joel, zovem te s mobilnog telefona, držim ga u ruci, stvaran je - prisjetio se Cooper naglasivši da su tada ljudi bili zadivljeni.

- Bilo je apsolutno čudesno da možete držati telefon na uhu, hodati okolo, nazivati i razgovarati. Sjećam se kako sam na konferenciji za novinare u New Yorku mladog novinarki predložio neka pokuša telefonirati. "Mogu li nazvati majku u Australiji?" upitala je. "Naravno", odgovorio sam. Nazvala je majku i s njom razgovarala dok su sofisticirani Newyorčani gledali otvorenih usta - ispričao je Cooper.

- Prijem našeg izuma bio je odličan. Kada smo nekoliko godina kasnije imali novu demonstraciju, direktor naše kompanije bio je u Washingtonu. Posjetio je tadašnjeg potpredsjednika Georgea Busha starijeg i pokazao mu mobitel. "Dobro, moram to pokazati Ronu" - rekao je Bush i zatim mobitel pokazao predsjedniku Ronaldu Reaganu koji je upitao: "Što nas sprječava da imamo ovo?" - prisjetio se Cooper.

- To još nije bio komercijalni proizvod: da smo s njim izašli na tržište, koštao bi milijun dolara. Na razvoju prvog komer-

cijalnog Motorolina mobitela DynaTAC radili smo 10 godina. Kada smo ga u listopadu 1983. godine počeli prodavati, koštao je 3900 dolara. Preračunato u današnju vrijednost, to bi iznosilo 10.000 dolara - rekao je Cooper.

Prve su mobitele kupovali bogati ljudi, ali i oni čiji je posao zahtijevao pokretljivost.

- Svi misle da su mobiteli oduvijek postojali, no prvih sedam-osam godina posjedovao ih je mali broj ljudi. Kada je devedesetih godina diljem svijeta prodano oko milijun mobitela, došlo je do stvarne eksplozije u njihovoj uporabi. Iskreno, nisam vjerovao da će se to dogoditi tijekom moga života. Sada imamo gotovo pet milijardi mobitela u svijetu. To je fascinantno - ispričao je Cooper koji je zajedno sa suprugom utemeljio Array Comm, kompaniju koja se bavi poboljšanjem tehnologije mobilne telefonije.

Supružnici Cooper zajednički su izumili Jitterburg, jednostavni mobitel namijenjen starijim osobama.

- Koristim Jitterburg i Motorolin Droid. Imao sam kratko vrijeme iPhone, ali sam ga poklonio unuku, postali su jako komplicirani - priznao je Cooper.

- Bežičnost mobitela označava slobodu. Pričinjava mi zadovoljstvo što je moj izum pomogao ljudima da budu komotniji i da se osjećaju sigurniji - rekao je Cooper jednom prilikom, naglasivši da ni u najsmjelijoj mašti nije zamišljao da će mobiteli imati tako širok spektar mogućnosti kao danas.

- Ipak, mislim da su mobiteli postali jako komplicirani i pitam se rade li se oni za obične ljude ili inženjere - dodao je Cooper.

Prvi mobitel je bio težak preko 1 kg, ali je zasigurno predstavljao povijesni trenutak i prekretnicu u tehnologiji. Sada se težina mobitela mjeri u gramima, mali su i osjetljivi na dodir, te pored uspostave poziva nude pregršt drugih nevjerojatnih opcija.

Danas tri milijarde ljudi rabi mobitel dok ga je u početku koristilo samo 300.000. Industrija mobitela je iznimno napredovala, pa su oni postali mala računala i ne služe samo za telefonske pozive, već za snimanje, fotografiranje, slanje multimedijalnih sadržaja, surfanje Internetom, slušanje glazbe i imaju još niz drugih funkcija. I dizajnom su puno praktičniji - mali, moderni i osjetljivi na dodir.

Nagrade Martina Coopera:

- Nagrada "Princa od Asturije" (2009. god.)

- Nagrada izumitelja radija i dobitnika Nobelove nagrade Guglielmo Marconi (2013. god.).

Pripremila Olesja Martinjuk

Čornobylijska nesreća, 30. obljetnica – posljedice



Dana 26. travnja 1986. godine, točno prije 30 godina, u blizini ukrajinskog grada Čornobylija prouzročena je jedna od najvećih nuklearnih nesreća u svjetskoj povijesti. Kombinacijom nesigurnog dizajna sovjetskog nuklearnog reaktora i neadekvatne pripreme sovjetskih stručnjaka, uzrokovana je eksplozija koja je uništila jedan od četiri reaktora u sovjetskoj nuklearnoj elektrani Vladimir Lenjin. Posljedica eksplozije nije nalikovala eksploziji nuklearne bombe, ali je relativno manja eksplozija učinila štetu na reaktoru koji će potom otpustiti velike količine radioaktivne prašine. Ova nuklearna nesreća postat će u svijetu poznatija kao Čornobylijska katastrofa, a svjetska javnost zaprepastena posljedicama ove nesreće do danas nije uspjela dati odgovore na sva postavljena pitanja.

Utjecaj Čornobylijske nesreće na europske zemlje

Između 26. travnja i 5. svibnja 1986. godine, kao rezultat puhanja vjetra u različitim smjerovima, radioaktivna prašina zaobišla je 18 kilometara udaljeni grad Čornobyli, i preko drugog većeg naseljenog ukrajinskog grada Prypjata, bila je usmjerena prema sjeveru Europe odnosno Skandinaviji. Radioaktivni oblak zatim se usmjerio prema Poljskoj, Čehoslovačkoj, Austriji, južnoj Njemačkoj i sjevernoj Italiji. Treće usmjeravanje odnijelo je oblak prema državama Balkana, ujedno i Hrvatskoj, zatim Grčkoj i Turskoj. Unutar tih zemalja, tlo je zagađeno u različitim stupnjevima, ovisno o tada prisutnim lokalnim pljuskovima. Na primjer, u nekoliko teže onečišćenih područja u Njemačkoj, poput jugoistočne Bavorske, izmjereno je onečišćenje tla do 2 Ci/km² cezija-137. Za razliku od Njemačke,

takva razina onečišćenja u Ukrajini, Bjelorusiji i Rusiji bila bi označena kao prostor teškog onečišćenja i time zabranjena zona. Velika Britanija i skandinavske zemlje također su bile izložene visokim koncentracijama cezija, koje se polako smanjuju tijekom proteklih 25 godina. Čak i početkom 21. stoljeća, u biljkama i slatkovodnim ribama utvrđena je povišena koncentracija cezija -137. To je uzrokovalo bojazan da će ograničenja u konzumiranju određene hrane u Velikoj Britaniji morati biti aktualna sve do 2015. godine.

U Švedskoj primjerice, radijacija je posebno utjecala na sobove odnosno njihovo meso. U 1993. godini oko 200 tona njihova mesa je iz istih razloga moralo biti uništeno. U travnju 2001. švedski Nacionalni institut za zaštitu od radijacije izdao je upozorenje prilikom potrošnje sobova mesa i gljiva jer bi u njima koncentracija cezija mogla biti veća od zakonom dopuštene razine. Prema upozorenju finskog ureda za zaštitu od radijacije i osiguranje reaktora (na finskom poznat pod akronimom "STUK"), vrijednosti zabilježene 2003. godine u finskom sobovom mesu i gljivama bili su iznad standardnih granica Europske unije od 600 Bq/kg. Istraživanja STUK-a među stanovnicima Padasjoki regije pokazale su prosječnu razinu cezija-137 u vrijednostima od 3 100 Bq kod svake testirane osobe. Kod jednog stanovnika izmjereno je čak pet puta više, odnosno 15 000 Bq. Kolika su ta odstupanja pokazuje podatak da su u cijeloj Finskoj razine cezija u prosjeku od oko 200 Bq.

Divljač u nacionalnom njemačkom parku Bavorskih šuma do danas je ostala radioaktivno kontaminirana ili ozračena. Te činjenice utvrdio je Njemački savezni ured za zaštitu od zračenja (njem. Bfs)

koji redovito prati razinu ozračenosti kod divljači, biljaka i u samom tlu Bavorskih šuma. Godine 1996. zabilježena je povećana kontaminacija u divljih svinja, a prema istraživanjima razlog tomu je njihova specifična prehranbena navika te radioaktivna kontaminacija pojedinih prehranbenih dobara u prirodi. Deset godina nakon Čornobylijske nesreće, Nacionalni istraživački centar za okoliš i zdravlje (njem. GSF) u Münchenu zaključio je da u Njemačkoj nema tragova zračenja koje bi formiralo neuobičajen biološki oblik životinje, biljke ili čovjeka, niti se takva zračenja očekuju u budućnosti. Nasuprot tome, u Münchenskom zavodu za okoliš ukazuje se na niz studija o smrtnosti dojenčadi, statistički porast incidencije raka kod djece u četvrtima koja su teže ozračena, i određene deformacije kod djece rođene u Bavorskoj i gradu Berlinu odmah nakon Čornobylijske nesreće. Rezultati istraživanja provedenih u Njemačkoj ukazuju da pitanja što se odnose na posljedice prouzročene Čornobylijskom nesrećom nisu posve razjašnjena i teško ih je predviđati sa stopostotnom sigurnošću. Zanimljiv je i slučaj u kojem je šesnaest godina nakon Čornobylijske nesreće, ukupno 200 pacijenata oboljelih od raka u Francuskoj, povelo tužbu protiv države jer u danima nakon nesreće službeni Pariz nije objavio mjerenja ili upozorenja o kontaminiranom mlijeku. Prema tužiteljima, podatci koji su danas poznati i dostupni, pokazuju da je ovčje mlijeko s francuskog otoka Korzike sadržavalo vrlo visoke koncentracije radioaktivnog cezija i to upravo u tjednima nakon nesreće.

Posljedice nuklearne nesreće za ljude

Za ljude koji su se našli u blizini mjesta nesreće, zračenje je bilo pogubno. Najizloženiji su umrli od posljedica radijacije tijekom tri tjedna. Zbog nesreće, sljedeći dan do 5 sati poslije podne evakuirano je svih 50 000 stanovnika obližnjeg ukrajinskog grada, a u danima koji su slijedili s područja udaljenog do 30 kilometara od središta nesreće, evakuirano je najmanje 135 000 ljudi. Područje je kasnije dodatno prošireno i danas je poznato kao Zabranjena zona. Ukupno je evakuirano oko 350 000 ljudi. Nakon deset godina, unatoč službenim upozorenjima, dio starijeg stanovništva Zabranjene zone vratio se u svoje domove. Ti stanovnici do danas nisu imali izrazitijih zdravstvenih problema od onih uobičajenih za njihovu životnu dob. Život se prema svemu sudeći pomalo vraća u širu okolicu mjesta nesreće ali nije posve izvjestan.

Temeljem izvješća Međunarodne

agencije za atomsku energiju (engl. International Atomic Energy Agency / IAEA/) i Svjetske zdravstvene organizacije (engl. World Health Organization /WHO/) 56 osoba umrlo je neposredno od posljedica primljene količine zračenja, a očekuje se da će još najmanje 4000 ljudi umrijeti od raka kao posljedice izloženosti, posebno među 600 000 najizloženijih, te još 5000 među 6 milijuna ljudi koji žive u okolici čornobyjske elektrane. Ti se podatci odnose na stanovništvo Ukrajine, Bjelorusije i Rusije. U godinama nakon nesreće oštećena nuklearna elektrana u blizini Čornobylja, grad Prypjat i okolna naselja ostali su sablasno prazni. No, napušteno područje oko mjesta nesreće nije bezivotno. Ono što je napustio čovjek, ponovno je preotela divljina. Stradale šume počele su se oporavljati, a u Zabranjenoj zoni mir su pronašle mnoge endemske vrste životinja i bilja. Osim flore i faune u Zabranjenu zonu, unatoč upozorenjima i zabranama, vratio se i dio prethodno spomenutog autohtonog stanovništva.

Okolicu čornobyjske elektrane danas posjećuju mnogi znanstvenici koji izučavaju utjecaj zračenja na živi svijet te, osim izučavanja posljedica po okoliš i zdravlje ljudi, procjenjuju koji bi učinak po njih imala eksplozija male takozvane prljave bombe, jer je eksplozija u elektrani nalikovala eksploziji takozvane prljave bombe. Osim znanstvenika u okolicu Čornobylja dolaze i mnogi znatiželjnici pa se razvila svojevrsna vrsta ilegalnog turizma u tome kraju. No, kako opasnost od Čornobylja još nije u potpunosti prošla, znanstvenici se uglavnom protive bilo kakvom komercijalnom iskorištavanju područja najveće nuklearne nesreće u povijesti. Ukrajinska vlada na čelu s predsjednikom Ukrajine Viktorom Janukovyčem 2011. godine predložila je uvrštavanje čornobyjske okolice u jednu od osiguranih turističkih ponuda tijekom sportskog natjecanja UEFA EURO 2012. godine, koje će se održati u Poljskoj i Ukrajini. Cilj takve turističke i edukativne akcije je skidanje raznih neutemeljenih stereotipa i stigme s pogođenog odnosno ozračenog prostora. Projekt bi se trebao držati pod nadzorom i tako legalizirati ilegalne posjete koji su posljednjih 10 godina postali učestali i time opasni po zdravlje posjetitelja i okoline.

Demografske i socijalne posljedice

Čornobyjska nesreća i njezine posljedice, evakuacija i preseljenje više od 350 000 ljudi, imali su znatan utjecaj na demografsku i socijalnu sliku Ukrajine, Bjelorusije i Rusije. Sve osobe koje su imale prebivalište na području gdje je kontaminacija tla prelazila više od 5 Ci/km² cezija-137 imale su pravo biti pre-

seljene uz pomoć države. Ako je razina onečišćenja prelazila 15 Ci/km², ljudi su u tim krajevima bili obvezno evakuirani. Takve relativno oprezne mjere u zaštiti zdravlja ljudi odnosile su se, nažalost, samo na prostor Ukrajine, dok su ljudi u još teže pogođenoj Bjelorusiji i nešto manje pogođenoj Rusiji imali obvezu napustiti svoj životni prostor samo ako razina onečišćenja prelazi 40 Ci/km². Takve i slične odluke među siromašnom seoskom, ali i drugom populacijom manjih urbanih mjesta, prouzročit će tek naknadno evidentirane posljedice po zdravlje ljudi odnosno stvorit će dodatne demografske i socijalne probleme.

Izvjешća međunarodnih organizacija poput UNICEF-a 2002. godine predložili su određene posljedice u brojkama. Na primjer, onečišćen prostor u administrativnoj jedinici Khoyniki, u Gomeljskoj regiji, u Bjelorusiji, izgubio je oko 43 posto stanovništva između 1986. i 2000. godine. Starije osobe, posebno one čiji predci na istom onečišćenom prostoru žive više stoljeća, nisu željele napustiti svoja sela, a ako su to učinila tada je to bilo u relativno kratkom razdoblju. Ubrzo su se te starije osobe vratile u ta onečišćena naselja, često i ilegalno, što je bio slučaj kod sve tri direktno ugrožene sovjetske zemlje. Onečišćena mjesta dobrovoljno su napuštali uglavnom mladi ljudi i obitelji s djecom. Iseljavanje mladih ljudi bio je svejedno dug proces, posebno u Bjelorusiji i Rusiji te se to odrazilo i na njihovo zdravlje i na demografsku sliku cijelog društva. Posebno se to primjećuje u neposredno onečišćenim prostorima gdje je stopa nataliteta drastično bila smanjena, a stopa mortaliteta se ubrzano povećavala.

U cijeloj Gomeljskoj regiji životni vijek čovjeka 1986. godine kretao se u prosjeku 72.6 godina, a u 2000. godini taj je prosjek snižen na 67.6 godina. Broj rođenih 1986. bio je veći od broja umrlih, a stanovništvo se povećalo za 8 posto. Četrnaest godina kasnije, stopa nataliteta je pala sa 17.2 na 9.7 posto, a smrtnost je porasla sa 9.2 na 14.8 posto. Ukupno sagledavajući stanovništvo Gomeljske regije smanjeno je u 2000. godini za 5.1 posto. Nedostatak mladih narušava cjelokupni društveni i gospodarski razvoj kontaminiranih područja. Nedostatak nastavnika i liječnika na tome području također utječe na kvalitetu obrazovnog i zdravstvenog standarda. Tvrtke i farme bile su prisiljene zatvoriti svoje poslovanje jer nisu mogle naći kvalificiranih radnika. Takva situacija dovodila je do toga da se sve više obitelji odlučivalo premjestiti što dalje iz tih djelomično onečišćenih prostora. Oni stanovnici koji su ostali često se osjećaju napušteni u borbi za oporavak regije. Posebno se osjećaju iznerviranim od

strane političara koji cijelu situaciju koriste radi ostvarivanja vlastitih ciljeva ili ju pak posve zanemaruju.

Od sredine 1990-ih, vlade Bjelorusije i Ukrajine pokušale su zaustaviti neke negativne trendove s ciljanim programima regionalnog ekonomskog razvoja u pogođenim područjima. Primjeri za to su Agencija za ekonomski razvoj u Gomelju (kojoj je potporu dala Europska Unija), i Ukrajinska agencija za poslovni razvoj u Slavutyču. Novi programi počeli su mijenjati sliku tih naselja, socijalnu strukturu tih djelomično onečišćenih sela, gradskih četvrti i bliže okolice. Stanovnici su, zahvaljujući tim ekonomskim, socijalnim i drugim programima, bolje informirani i polako se vraćaju u ta slabo naseljena područja. Ipak, UNICEF je zabilježio i sve češće tenzije između starih i novih stanovnika tih sve naseljenijih prostora. Uzroci su raznoliki. Stanovništvo starije od 50 godina posebno se teško prilagođava novoj sredini. Čornobyjske izbjeglice imaju tendenciju da se druže uglavnom međusobno. Ta tendencija posebno je pojačana stigmom o radioaktivnoj kontaminaciji, koju mnogi među starijom populacijom smatraju zaraznom bolesti. To nažalost utječe i na mlade ljude koji teško pronalaze životnog partnera jer postoji veliki strah od kongenitalnih anomalija. Blizak međusoban odnos se također teže uspostavlja jer mnogi stanovnici zavide novim tek sagrađenim apartmanima i kućama za pridošlo stanovništvo. Posebno imaju primjedbe jer standard tih novih stambenih građevina nadilazi prosječan životni standard na tim prostorima. Prema nekim izvješćima UNICEF-a ti siromašni socijalni uvjeti u cjelokupnoj zajednici i otežana prilagodba u novoj sredini, razlog su i čestih povrataka novih stanovnika u stare izbjegličke sredine.

Usprkos velikoj nesreći koja je zadesila mnoge, život u Čornobyjskoj zoni buja biljnim i životinjskim svijetom. Imunost, kratak životni vijek životinja i slab kontakt s čovjekom, paradoksalno su učinili Čornobyjsku zonu jednom od najočuvanijih i faunom najbogatijih europskih krajeva. Stručna istraživanja su ustanovila da se ondje život oporavlja punom snagom i postoji tek pretpostavka da bi se čovjek na radijacijom pogođena mjesta mogao vratiti puno prije nego što se to ranije mislilo. Na 25. obljetnicu Čornobyjske katastrofe svjetska zajednica je obećala financijski i tehnički pomoći završetak izgradnje novoga betonskog sarkofaga za uništeni reaktor. Prošlo je pet godina. Na ovogodišnju 30. obljetnicu svjedočimo novim postignućima u zaštiti okoliša i čovjeka.

Sergej Burda

Oleksandr Arhypenko, modernistički kipar, slikar, pedagog, član Međunarodnog instituta za umjetnost i književnost, jedan od osnivača kubizma u kiparstvu



Oleksandr Arhypenko (1887.-1964.)

Avangardni umjetnik, kipar Oleksandr Arhypenko rođen je u Kyjivu 1887. godine. Mlađi sin profesora Porfirija Arhypenka s Kyjivskog sveučilišta i Paraske Mahove-Arhypenko, od 1902. do 1905. obrazovao se u Kyjivskom umjetničkom učilištu otkuda je protjeran na dvije godine zbog sudjelovanja u revolucionarnim protestima. Svoje obrazovanje nastavlja s umjetnikom Serhijem Svitoslavskim, a s Oleksandrom Bohomazovom u Kyjivu 1906. organizira svoju prvu izložbu. Do 1908. povremeno se kreće na relaciji između Kyjiva i Moskve, a zatim kratko odlazi u parišku Školu likovnih umjetnosti. Od 1909. u Pariz se preselio na duže vrijeme. Godine 1910. izlagao je svoje radove sa skupinom kubista u Salonu neovisnih umjetnika i to je nastavio činiti godišnje do 1914. godine. Od 1911. njegova djela

izlažu se i u Jesenskom salonu. Godine 1912. Arhypenko se pridružio novoj umjetničkoj skupini "La Section d'Or" (Zlatna grupa), koja je u svoje članstvo uključivala danas poznata imena kao što su Pablo Picasso, Georges Braque, Juan Gris, Fernand Leger, Robert Delaunay, Roger de la Fresnaye, Jacques Villon, Francis Picabia i Marcel Duchamp.

Godine 1912. Arhypenko je otvorio vlastitu školu skulpture u Parizu. Iste godine na svojoj samostalnoj izložbi u Folkwang muzeju u njemačkom Hagenu Arhypenko prikazuje "Médrano I.", prvu modernu skulpturu izrađenu od različitih polikromatskih materijala (drvo, staklo, metal i vlakna). Uslijedio je "Médrano II." (1913.-1914.). U tom trenutku on je stvorio prve takozvane skulpto-slike (isklesane i oslikane gip-

sane reljefe, kao što su "Žena prije zračala", 1916.) i prvu modernu skulpturu sastavljenu od konkavnih oblika kontrastiranih s onim konveksnim, pritom uključujući i elemente boje te praznine, a riječ je o djelu "Hodajuća žena". Godine 1913. Arhypenkova djela pojavila su se na izložbi "Armory Show" u New Yorku, a zatim je održao svoju prvu veću samostalnu izložbu u njemačkoj Galeriji "Der Sturm" u Berlinu. Sljedeće godine sudjeluje na kubističkoj izložbi u Pragu i izložbi futurista u Rimu, a u Salonu neovisnih umjetnika izlagao je djela kao što su "Vrtuljak Pierrot" i "Boks". Tijekom Prvog svjetskog rata živio je u Cimiezu pokraj Nice, gdje je tijekom 1917. razvio kubističku igru "La Vie humaine" (Ljudski život). U Pariz se vratio 1918. godine. Od 1919. do 1921. Arhypenkova djela su izložena u mnogim gradovima diljem Europe. Godine 1920. dobio je poseban paviljon na Venecijanskom bijenalu, a 1920. i 1921. njegov rad se pojavljuje na izložbama Zlatne grupe u Parizu, Bruxellesu, Ženevi, Rimu te nekoliko gradova u Nizozemskoj. Godine 1921. Arhypenko se preselio u Berlin, gdje je utemeljio školu skulpture. Uskoro je u Potsdamu održao retrospektivnu izložbu te prvu samostalnu izložbu u Sjedinjenim Američkim Državama, u sklopu umjetničke organizacije "Društvo anonimaca" u New Yorku.

Godine 1923. Arhypenko se preselio u Sjedinjene države. Osnovao je školu u New Yorku te se smjestio u Woodstocku, država New Jersey. Godine 1927. stvorio je i dobio patent za promjenjive slike ("peinture changeante"), poznat kao "Arhipentura" (izgubljen 1935.) te "Apparatus" za prikazivanje promjenjivih slika. Osim rada na izradi umjetničkih djela, Arhypenko je mnogo vremena posvetio predavanjima i podučavanju. On je bio u stalnom kontaktu s raznim sveučilištima, među njima se ističu ona u Oaklandu, Los Angelesu, Seattleu i Chicagu (Nova Bauhaus škola). Godine 1927. izložba njegovih radova pripremljena je u japanskom Tokiju. Godine 1929. u New Yorku je osnovao Školu keramike "Arko". Godine 1933. njegovi radovi pojavljuju se u Ukrajinskom paviljonu na izložbi "Stoljeće napredka" u Chicagu. Istih godina, nacistički režim je zaplijenio dvadeset i dvije Arhypenkovske skulpture, koje su se tijekom 1930-ih nalazile u njemačkim muzejima. Godine 1937. preselio se u Chicago, tada naseljen brojnom ukrajinskom manjinom. Ondje



● "Balerina"



● "Poza plesača"



● "Gondolijer"

je otvorio svoju Modernu školu likovnih umjetnosti i praktičnog dizajna. Godine 1947. Arhypenko je stvorio prvu skulpturu od prozirnih materijala (plastike) s interijer osvjetljenjem (modeliranje svjetla), poznatije kao "l'art de la réflexion" (Umjetnost refleksije). Godine 1948. izlagao je svoje nove radove od pleksiglasa u Galeriji udruženih američkih umjetnika u New Yorku. Godine 1952. i 1953. njegov rad je bio izložen u São Paulu, Brazilu i Gvatemali. Godine 1955. i 1956. njegove izložbe se kreću u sklopu turneje Njemačkom. Godine 1956. Arhypenko se okušao u pokretnim figurama ("figures tournantes"), koje su se odnosile na mehanički rotirajuće strukture izgrađene od drveta, sedefa i metala.

Godine 1959. Arhypenko je dobio zlatnu medalju na natjecanju "Biennale d'Arte Triveneta" u talijanskoj Padovi. Sljedeće 1960. godine objavljena je njegova najveća i vrlo impresivna monografija "Pedeset kreativnih godina" (1908. -1958.). Dijelovi te monografije prethodno su objavljivani u ukrajinskim umjetničkim časopisima. Arhypenko je 1962. izabran za člana Odsjeka za umjetnost Nacionalnog instituta za umjetnost i književnost u Sjedinjenim američkim državama. Njegova posljednja djela su dvije velike bronce: "Kraljica Šiba" (1961.) i "Kralj Solomon" (1964.), te 10 litografija pod nazivom "Les formes vivantes" (Živi oblici). Velike retrospektivne izložbe Arhypenkovih skulptura, crteža, grafika i ostalog, održane su 1963. i 1964. u Rimu, Milanu i Münchenu. Arhypenko je umro u veljači 1964. godine u New Yorku. Od 1967. do 1969. Kalifornijsko sveučilište Los Angelesa održalo je posmrtnu retrospektivnu izložbu njegovih djela u sklopu

deset američkih muzeja. Smithsonian-ski institut održao je te izložbe u raznim europskim muzejima, uključujući i u Rodin muzeju u Parizu. Godine 1974. velika retrospektivna izložba "Oleksandr Porfirovič Arhypenko - pionir moderne skulpture" održana je u Tokiju, te su nakon toga uslijedile brojne izložbe u SAD-u i Europi.

Kao kubist Arhypenko je koristio ovisne geometrijske linije i uveo nove pojmove i metode u skulpturi. Juan Gris je pisao o Arhypenkovom utjecaju na umjetnost s početka 20. stoljeća: "Arhypenko je izazvao tradicionalno shvaćanje skulpture. U to je vrijeme ono bilo uglavnom monokromatsko. Umjesto prihvaćenih materijala poput mramora, bronce ili žbuke, on koristi svakodnevne materijale kao što su drvo, staklo, metal i žica. Njegov kreativni proces ne uključuje rezbarjenje ili modeliranje u prihvaćenoj tradiciji, već stvaranje čavlima, lijepljenjem i vezanjem zajedno, bez pokušaja da se sakriju nokti, otpad ili šavovi. Njegov postupak odgovara vizualnom doživljaju kubističkog slikarstva". Iako kubizam formira osnovu Arhypenkovu umjetnosti, to nije bio jedini stil u kojem je radio. On o svom radu piše na sljedeći način: "Kao forma moje umjetnosti, geometrijski karakter trodimenzionalnih skulptura ("Boks" 1913., "Gondolijer" 1914.) nastaje zbog ekstremne pojednostavljenosti forme, a ne zbog kubističke dogme. Nisam uzeo od kubizma, već sam ga pridodao."

Arhypenkov cilj bio je otkriti zakone formalnih odnosa kroz precizan pregled velikih povijesnih stilova i očuvati stare temelje plastičnih umjetnosti, te ih pritom preoblikovati na svoj način. Njegova

kreativna i logična misao također je bila u suprotnosti s njegovom dinamičnom osobnošću, a taj dramatični sukob obdario je njegovu umjetnost intrigantnom vitalnošću.

Arhypenko je uvijek održavao bliske veze sa svojim sunarodnjacima. Tijekom svojih prvih godina boravka u Parizu bio je član ukrajinskog Studentskog kluba; u Berlinu je bio član ukrajinskog društva "Hromada", a u SAD-u član Udruge ukrajinskih umjetnika SAD-a. Pripadao je članstvu Ukrajinske akademije znanosti i umjetnosti te Ukrajinskom institutu Amerike. Mnoga njegova djela imala su ukrajinsku temu, kao na primjer reljef "Ukrajina" (1940.), četiri poprsja ukrajinskog pjesnika Tarasa Ševčenka (jedan krasi Park nacija u Clevelandu), zatim poprsja pjesnika i pisca Ivana Franka, srednjovjekovnog ukrajinskog kneza krstitelja Volodymyra Velikog te portreti ukrajinskih javnih osoba. Neke njegove izložbe sponzorirala je ukrajinska dijaspora. Do njegove smrti u sovjetskoj Ukrajini nije spominjan. Pet njegovih skulptura i slika u Ljvivskom muzeju ukrajinske umjetnosti uništene su tijekom 1950-ih. Iako se njegovo ime počelo pojavljivati u umjetničkom tisku nakon Štaljinove smrti, objava Arhypenkovih monografija, koju je pripremio Vitalij Korotych, bila je obustavljena. Arhypenko je tek u 1980-im stekao priznanje jednog od najistaknutijih ukrajinskih umjetnika dvadesetog stoljeća. Prva sovjetska knjiga posvećena njegovim djelima pojavila se u Kyjivu 1989. godine. U neovisnoj Ukrajini prva izložba njegovih radova "Očuvano u Ukrajini" održana je u Kyjivu 2001. godine.

Sergej Burda

Hrvatske postrojbe u Prvom svjetskom ratu na ukrajinskim zemljama - Zakarpattju, Lemkivščyni, Volynji, Halyčyni i Bukovyni

Spomenici i mjesta poginulih hrvatskih vojnika u Prvom svjetskom ratu na prostoru zapadne Ukrajine

17. nastavak

Iz zapisa Grge Turkalja - Guslara, vodnika u 26. karlovačkoj pukovniji 42. domobranske pj. divizije

Od Sigeta do Lomnice svuda se vide hrvatski grobovi...

Iz pisma zapovjednika 42. domobr. pj. pukovnije generala Salisa Sevisa caru Franji Josipu

Među vrijednom dokumentacijom: službenim dnevnicima, izvješćima, zapisnicima, ilustracijama, fotografijama i drugoj službenoj i neslužbenoj građi hrvatskih postrojbi XIII. (zagrebačkog) korpusa na istočnom ratištu, značajni izvori za poznavanje činjenica o periodu Prvog svjetskog rata su i sačuvani memoari sudionika u Velikom ratu.

Među nekoliko sačuvanih i objavljenih zapisa ili memoara iz Velikog rata ostaje svakako i djelo Grge Turkalja - Guslara: 1609 dana na fronti, tiskano u Winnipegu u Kanadi 1930. godine.

Niži časnik, narednik u 42. "vražjoj" domobranskoj diviziji, Grga Turkalj, rodom od Otočca u Lici, kao sudionik u najžešćim bojevima po karpatskim vrletima od južnih dijelova Zakarpattja preko najviših dijelova šumovitih Karpata i po brežuljkastom i ravničarskom području Prikarpatja u porijeku Pruta i Dnjistra, u Halyčyni i Bukovyni u svojim "zapisima" osim o prikazu svakodnevnog života i razmišljanjima običnih vojnika, opisu patnji domicilnog stanovništva, anegdotskim događajima ljudi, često svjedoči o konkretnim mjestima bojeva, broja mrtvih i načina ukopa austrougarskih ili neprijateljskih vojnika.

Turkalj je osebjuni narodni pripovjedač, narodni "guslar", kako je sam sebi dao pseudonim, koji je opjevao pojedine epizode ratovanja domobranaca 42. hrvatske pješake divizije. On je po svom obrazovanju i poziciji u hijerarhiji časnika krugova u najneposrednijem doticaju s višim časnicima i s najobičnijim vojnicima i nižim zapovjednicima. U njegovoj zbirci sjećanja uočljiva je tendencija pretjerivanja sukladna epskoj naravi, poglavito u brojkama, i ne baš točne datacije. Međutim, njegove "činjenice" i opisi jako su blizu istinitim, i u značajnom predstavljaju upotrebljivu građu u analitičkom izučavanju ratnog puta, mjesta najvažnijih bojeva i načina i mjesta pokopa poginulih vojnika iz pukovnije 42. domobranske pješake divizije pa i drugih formacija redovne vojske XIII. zagrebačkog korpusa.

Ovdje su citirani dijelovi Turkaljevog dnevnika-sjećanja o mjestima bojišnica i okolnostima pogibija i oblika sahrane poginulih u najznačajnijim bitkama na području u kojima su sudjelovale postrojbe hrvatske vojske u sastavu austrougarske vojske i gu-bitke neprijateljske ruske vojske.

Maramureš Siget / rumunj. Sighetu Marmatiei/

Koncem siječnja 1915.g., odmah nakon dolaska vlakovima iz Rume preko Mađarske i Erdelja, postrojbe XIII. korpusa, kako su koje dolazile u podkarpatski prostor počinju izvršavati plan stožera A-U vojske, na povjerenoj dionici s ciljem potiskivanja i konačnog izгона ruskih oku-



● Grb - značka 42. domobranske pješake "Vražje" divizije

patorskih snaga, koje su u kasnu jesen zauzele Bukovynu, Galiciju i Zakarpattje. O prvim danima bojevih djelovanja hrvatskih postrojbi dijela 42. domobranske pješake divizije u oslobađanju gradova i sela a zatim cjelokupnog karpatskog gorja, Turkalj svoje svjedočenje počinje opisom zarobljavanja ruske kozačke divizije u Maramureš Sigetu /danas Sighetu Marmatiei/, koje je izveo dobrovoljački šturmbataljun 42. domobranske divizije pod zapovjedništvom majora Viteza.¹

U krajnje nepovoljnim snježnim zimskim uvjetima ruska je kozačka vojska /kavalerijakonjica/ nakon prvotnih vojnih djelovanja opkoljena i zarobljena. Zarobismo u svemu šesnaest tisuća i pet stotina Kozaka. Poginulo ih je prije predaje, u okršaju četiri tisuće i dvije stotine. Radi velikih zločina "grozote su velike počinili Kozaci" koje su nakon okupacije od zime 1914. mjesecima činili, / palež, pljačke, silovanja, mučenja, ubojstva nevinnog građanstva, mnoga zvjerstva, osobito izživljavanja nad djevojčicama, djevojkama i ženama, izvršena je smrtna presuda A-U vojnog suda nad svim zarobljenim ruskim vojnicima i časnicima. Turkalj daje prvi u ovom

ratu opis ukapanja mrtvih neprijateljskih vojnika; "Poslije toga dobismo zapovijed, da sve Kozake pokopamo. Prešlo se odmah na taj neugodan posao. Jame su se kopale dvadeset metara dugačke, tri metra široke. U svaku jamu stavljali smo po dva reda lješina - noge unutra, a glave van. Na svaku lješinu otpalo je metar i pol širine, pa je u svaku jamu bilo spušteno 80 lješina.. Iskopasmo stotrideset i devet jama. Međutim još je ostalo lješina, koje su naši vojnici snijegom pokrivali da ih se ne vidi".²

Uz gornji tok Tise prema Stanislavu Jablunyečki prijevoj /pereval/

U svlađivanju snježnih karpatskih klanaca u najhladnijem zimskom periodu na komunikaciji uz kanjon gornjeg toka Tise od Rahiva pa usponom preko Kereš-Mede /danas Jasinja, u Zakarpattju - Ukrajina/, uz velike žrtve od smrzavanja, nestanka u snježnim provalijama i stalnim borbama s ruskim predstražama smrtno je nastradalo, kako tvrde kroničari, oko 2000 vojnika iz XIII. korpusa. U početnim velikim bitkama koje su se odvijale za ovladavanje Jablunyečkog prijevoja /perevala/ i prolaza preko sela Jablunyece i Tatariva izginuo je veliki broj hrvatskih domobrana 42. divizije.

Turkalj svjedoči: "Sedam hiljada Kozaka ostade čuvati selo Jablanicu od kurjaka. Naše vojske je poginulo dvije tisuće a šest stotina ranjenih bilo koji se valjahu po onome snijegu... Bijahu nam saniteti potučeni ... Stiže tamna noć, koja sakri onaj nesretni dan i onu tužnu sirotinju...Snijeg je sve zameo i napravio mir za uvijek..."³

Kada su, kako i na kojoj lokaciji pokopani stotine, a možda i tisuće poginulih i od smrzavanja umrlih ili ranjeni hrvatski domobranci iz zagrebačke, karlovačke, sisačke i osječke pukovnije u borbama za Jablunyečki prijevoj do sada nije poznato?! Točnu lokaciju potencijalnih mjesta ukopa moguće je utvrditi, kao i na drugim sličnim bojišnicama, odgovarajućim rekognosciranjem a nakon toga i dostojno obilježiti ta mjesta pijeteta zaboravljenih grobišta hrvatskih ratnika...

Tatariv - Mrzlo polje

O vremenski kratkotrajnim a po bilanci zastrašujućim bojevima oko mjesta Tatariv u siječnju 2015. g. iz više se izvora govori o velikom broju izginulih na obadje strane. Turkalj govori o fascinantno velikom broju: "Devetnaest hiljada bijaše mrtvih, dvadeset hiljada ranjenih, kod Rusa. Na našoj strani poginulo je trideset i dvije hiljade momaka i

šest hiljada ranjeno.. Strašne gomile mrtvih i ranjenih vojnika. Strašno je.. bilo pogledati ovo nemilo ljudsko stratište... Stigoše nam pričuveni batalioni i popunismo naše gubitke" Ovdje Turkalj izuzetno emocionalno ilustrira dramatično stanje gubitaka u ljudstvu kroz doživljaj zapovjednika hrvatske domobranske divizije: "Sales.. je zaplakao kao malo dijete. Kako i ne bi plakao, kad je toliko hrvatskih sinova platilo životom. Ta i sinji kamen bi morao proplakati..."⁴

Do sada nije poznato gdje se točno u Tatarivki ili kod Tatarivke nalazi mjesto ili mjesta ukopa tolikog / možda i nešto manjeg ali opet velikog / broja poginulih hrvatskih vojnika...

Nadvirna

U borbama za Nadvirnu, prema iskazu G. Turkalja: "Zarobismo u četiri sata žestokog boja, četrdeset ruskih pješćkih bataliona. Bijaše na ruskoj strani 18.000 mrtvih i i šest hiljada ranjenih. Odakle smo mi došli sve se polje crni od lješina naših vojnika. Kod nas je dvadeset tisuća mrtvih i četiri tisuće ranjenih. A ranjenici rasuti po onom sniježnom polju, jauču i mole za pomoć... Na hiljade raskomadanih lješeva, prava kasapnica... Opet počela sniježna vijavica, koja je ubrzo zamela ljeve hiljade vojnika. Tisuće sirotana sniva vječni sanak u bijelome grobu..."⁵

Prema rijekama Bistricy i Limnycy Bohorodčany, Ljahovyči /ukr. Pidhirja/, Rosiljna

Prema svjedočenju Grge Turkalja, u školi koja je jedina bila čitav objekt u potpuno razorenim Bohorodčanima nalazio se stožer ruskog 58. pješćkog korpusa a u selu Ljahovyči koje je ostalo pošteđeno, nalazio se stožer ruskog 40-og korpusa.

Bitka između hrvatske i ruske vojske odvijala se po dubokom snijegu, između šume i rijeke Lomnice /ukr. Lomnycja / uz cestu na prilazima selu Rosiljna /Turkalj selo naziva Rosulim/.

Nakon obostrane žestoke topničke vatre i juriša "šturma" bilanca je prema Turkalju bila sljedeća: "Tu smo zarobili osam bataliona ruske vojske. Bilo je dosta mrtvih i ranjenih na ruskoj strani. Naših vojnika bijaše ranjeno nekih osamnaest stotina, a mrtvih bilo je blizu sedam hiljada. Opet je dovršen jedan čin krvave drame"

Ovdje Turkalj potvrđuje dva važna podatka poznata iz drugih izvora; zajedničko sudjelovanje s hrvatskim domobranskim pukovima i dvaju pukovnija redovne vojske: bjelovarske 16. i zagrebačke 53. pukovnije, te o selu Lesivka iz novele Bitka kod Bistrice Lesne Miroslava Krleža: "Tu se naša vojska opet dijeli na dvije strane . Dvije regimente



● Grb - značka 25. zagrebačke domobranske pješćke pukovnije

šesnaesta i pedeset treća uzeše pravac na selo Lesivku i Hrabivku i dalje na selo Petranksu..."⁶

Krasne

Austrougarska armijska grupa zvana Benigni, u čijem sastavu su djelovali i pukovi hrvatske domobranske i redovne vojske, 20. veljače 1915. g. vodi teške artiljerijske i pješćke borbe s jakim i brojnim ruskim snagama za ovladavanje mjesta Krasne iznad desne obale Limnycy. O tim bitkama i velikim gubicima i nekim poimeničnim poginulim izvještavao je ondašnji hrvatski tisak. Turkalj iznosi: "Rusa je tu izginulo dvije hiljade i sedam stotina a naših vojnika preko šest hiljada. Ranjenika bilo bez broja, na obadvije strane. Najviše ubito i ranjeno od topničke vatre... Bijaše grozno pogledati to ljudsko stratište...to jedno grozno mučilište za hiljade ubogih ljudi , koji su u teškim mukama umirali u snijegu. Na stotine i stotine njih ostadoše bez ruku, bez nogu, šrapnele im uništile utrobe, razorile glave, uništile očni vid.... Zima bijaše 30 ispod ništice, pa i zdravu čovjeku prijeti smrt, ako nešto dulje ostane na jednom mjestu, a kako ne će ranjenicima.. Snijeg bijaše debeo na mjestima i do tri metra, pa se je spasilo tek jedan dio ranjenika, dok drugi za uvijek ostadoše ležati i snijegu!"⁷

Prvi put, poslije Maramureš Sigeta, Turkalj govori o sahranjivanju palih sudrugova - hrvatskih vojnika. "Na dan 22. veljače, 1915. naša divizija obustavi napredovanje.. Taj smo dan sahranjivali mrtve više sela i po selu Krasnom".⁸

Rosiljna

...Drugo jutro stigla ruska vojska... poplavlila ono cijelo polje, te rekao bi i zakleo bi se, da

je tu sabran cijeli svijet. Jurišaše na naše postave. Zarobiše naše vojske skorom polovicu. Mi se povučemo do vode i otvorimo vatru, samo smo već dosta nejački bili. Imademo zapovjed braniti se do zadnjeg momka. ..Drugi dan ta silna vojska baci nas iz postava.. pustiše naprijed kozačku silu, koja nas natjeraše u vodu Lomnicu. U kratko vrijeme zarobiše naše vojske osamnaest hiljada. Tisuće naših vojnika poskakalo u vodu, ali ih malo preplivalo na drugu stranu...

Usljed moćne ruske ofanzive iz tri pravca Dolyne, Kaluša i Stanislava od 26. veljače 1915. austrougarska vojska nakon do tada ofenzivne borbe prelazi u obrambeni oblik ratovanja. Na širokom ravničarskom, snježnom i blatnom prostoru u međurječju Bistricy Sotolvynske i Limnycy između Nebyliva i Rosiljne izginulo je mnoštvo hrvatskih vojnika ili se utopilo pri povlačenju u hladnoj Limnycy: Jednako tako veliki broj je zarobljen; "u kratko vrijeme zarobiše naše vojske osamnaest hiljada. Kozaci (ruski, op. B.G.) su naše vojnike, koje zarobiše, najprije razoružali, a onda uzeli pod koplje i gazili po njima sa konjima, kao slamu..."⁹

Gdje je u zimsko doba ili nakon povlačenja snijega, sahranjen tako veliki broj poginulih vojnika s jedne i druge strane nije poznato. Po svemu su pokopani osim na mjesnim grobljima tu u blizini sukoba, najvjerojatnije u masovnim grobnicama u tzv. "bratskim mohlama", odvojeno prema pripadnosti vojsci ili zajedno.

U Bukovyni

U zagrebačkom Jutarnjem listu od 10. lipnja 1936. godine publicist i povijesničar Joža Horvat piše o "hiljadama hrvatskih grobova između Dnjistra i Pruta, o grobovima koji propadaju i za koje se nitko ne brine...", pozivajući "da im se da dostojno odmaralište".

Upravo na tom širokom i pretežito ravničarskom prostoru gusto naseljenog međurječja Pruta i Dnjistra vodit će se u više navrata tijekom naredne tri godine teške borbe u kojima će izgubiti život stotine tisuća vojnika s obje strane među njima i hrvatski vojnici jednako tako u velikom broju.

Nakon zimskih operacija od siječnja do početka ožujka 1915.g. i oslobođanja Karpata od ruskih snaga u porijeku gornje Tise (Zakarpattja) i Čeremoša te dijela Galicije/ Halyčyne uz rijeke Bystrycju Sotolvynsku, i gornji tok Limnycy te uz rijeku Prut, nakon njemačko-austrougarskog Gorličkog probodja, hrvatske snage u sastavu 7 armije Pflanz-Baltina nastupaju u pravcu Bukovyne.

Boris Graljuk

¹ Grga Turkalj - Guslar, 1609 dana na fronti, Winnipeg, Canada, 1930., 117. - 119. Sighetu Marmatiei/Maramureš Siget/, grad na lijevoj obali Tise u Rumunjskoj, uz sjevernu granicu s Ukrajinom./ Po nacionalnom sastavu 85. pješćke pukovnije General Gaudernak von Kis-Demeter iz 1914. g. vidljiv je i nacionalni sastav stanovništva ove pogranične pokrajine; 33 % Rusina /Ukrajincina/, 29 % Rumunja, 28 % Mađara, Židova i drugih narodnosti. Boris Prister, Dadoh zlato za željezo, Zagreb 2011., 413.-414.

² Isto 119.; ³ Isto, 124.

⁴ Isto, 133.-134. Selo Tatariv se nalazi na sredini planinskog puta iz doline Tise sjeverno od Maramureš Sigeta prema Nadvirnoj i Stanislavu /Ivano-Frankivsk/. Sales je grof Ivan Salis Seewis, hrvatski general austrougarske vojske. Rođen u Karlovcu * 8.12. 1862. umro u Zagrebu 24.10.1940. Od 1908. bio zapovjednik Otočke 79. pješćke pukovnije "Grof Jelačić". Od 1914. zapovjednik 71. pj. brigade sa stožerom u Rijeci. Od početka rata 1914. zapovjednik 71. brigade kao dijela 36. pj. divizije podmaršala Claudiusa Czubulke u sklopu XIII. korpusa generala pješćstva Adolfa vitez Rhemena. Nakon operacija u Srbiji, grof I. Salis Seewis je 11. studenog 1914. imenovan za zapovjednika 42. domobranske pješćke divizije, zapovjedajući operacijama borbi za oslobođenje Karpata od Rusa od siječnja do sredine travnja 1915. godine, kada ga nasljeduje podmaršal Anton Lipoščak.

⁵ Isto, 144.-146.; ⁶ Isto, 148.

⁷ Isto, 151. U isto vrijeme, u blizini mjesta Perehinske na lijevoj strani rijeke Limnycy vode se žestoke topničko-pješćke borbe. Ovdje ratuju i postrojbe 27. sisačke i 28. osječke domobranske pješćke pukovnije s jednako stravičnim gubicima. Sljedećeg dana borbe su se vodile iz pravca sela Verbivka , koga u svojim uspomena Turkalj naziva "Topolka".I ovdje su, nakon borbi prsa o prsa, pokopani mnogi mrtvi" u snijeg, da se ne vide."

⁸ Isto 152.; ⁹ Isto 154.; ¹⁰ Josip Horvat, Jutarnji list, Zagreb, 10.06.1936.g.

Zahtjevi za oslobađanje Savčenko sve glasniji

#FreeSavchenko



Ukrajinska pilotkinja Nadija Savčenko u ruskom zatvoru i dalje štrajka glađu, no zahtjevi za njezino oslobađanje sve su glasniji, nakon što je predsjednik Petro Porošenko, prije nekoliko dana od SAD-a i Europske unije zatražio da povećaju pritisak na Rusiju u vezi s njezinim oslobađanjem.

Ukrajinska heroina izaziva nelagodu i kod čovjeka kojeg zovu ruskim carem, predsjednika Ruske Federacije, Vladimira Putina. Nadija Savčenko, pilotkinja ukrajinskog zrakoplovstva, najpoznatija je zarobljenica sukoba između Moskve i Kyjiva, mitski simbol rata između dviju država.

Mlada je pilotkinja, u sastavu postrojbe Ajdar, letjela na helikopteru Mi-24 i bombarderu Su-24. Još u srpnju 2014. separatistički proruski pobunjenici iz brigade Zarja zarobili su je kod Luganska, područja punog civila na kojem su bili i novinari. Vlasti samoproglašene ustaničke republike izručile su je Rusiji jer je osumnjičena da je javivši, navodno, koordinate minobacačkoj postrojbi, prouzročila smrt dvojice ruskih novinara - Igora Korneljuka i Antona Vološina.

Danas, godinu i 8 mjeseci nakon uhićenja, Nadija Savčenko suočava se s mogućnošću zatvorske kazne do 25 godina, koliko joj može izreći Sud u Donetsku, na jugu Rusije.

Borbenost, koja je od nje učinila heroinu veću od samo mita, ne napušta je ni nakon mjeseci uzničke izolacije od

obitelji, prijatelja i domovine.

Ne možete zatvoriti sve ljude ovdje. Zapamtite to. Maidan će se dogoditi u Rusiji. Putin neće moći zadržati vlast po cijenu krvi. To je protiv prirode, protiv ljudi, protiv Boga i protiv svega na svijetu. Sve što mogu učiniti jest pokazati vlastitim primjerom da Rusija svojim nacionalizmom i totalitarnim režimom može potonuti u predaju, ako se netko ne boji i ako je netko čvrst. I sad, želite li moju završnu izjavu??? Evo mog konačnog iskaza za vas, rekla je Savčenko i pokazala srednji prst.

Odvjetnik Mark Feygin uvjeren je da je dokazao nevinost Nadije Savčenko tijekom preliminarne istrage. Siguran je da bi ona trebala biti oslobođena. Sama pilotkinja, optužena za ubojstvo, pokušaj

ubojstva i ilegalan prelazak preko granice, ne može dočekati presudu, najavljenju za 21. ožujka. Prijeti da će, bude li odgađanja, nastaviti sa štrajkom glađu.

Čula sam o Porošenkovim diplomatskim vještinama. On je obećao mojoj majci da će biti kod kuće za praznike, u svibnju 2015. Dok oni trguju, mene će život napuštati. Rusija će me u svakom slučaju vratiti Ukrajini - živu ili mrtvu, rekla je Savčenko.

Nikolaj Polozov, drugi odvjetnik Nadije Savčenko, upozorio je da ona pati od srčanih problema i groznice otkako je prestala jesti i piti prošlog tjedna u znak protesta zbog, kako ga je nazvala, šou suđenja.

Elizabeta Gojan/HRT



СЛАВА БАТІ ЗБЕЧІЛІ СОТНІ

